

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเตี้ย อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยผู้วิจัยได้อาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน (Community Empowerment)
- 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (participation Empowerment)
- 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างพลังงานพนักงาน (Employee Empowerment)
- 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและหลักการจัดการขยะมูลฝอย
- 1.5 การจัดการขยะในประเทศไทย
- 1.6 การจัดการขยะในต่างประเทศ
- 1.7 ข้อมูลทั่วไปและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงปี พ.ศ.2557-2559 ขององค์การบริหารส่วนตำบลดงเตี้ย อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน (Community Empowerment)

1.1.1 ชุมชนเข้มแข็งทางเลือกใหม่ของการพัฒนา

จากการวิฤทธิเศรษฐกิจของประเทศที่เริ่มขึ้นในปลายปี 2539 ต่อเนื่องมาจนถึงต้นปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชนชั้นและทุกภาคส่วนของสังคม ประเด็นเรื่องชุมชนเข้มแข็ง จึงได้รับการหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงเป็นอันมากในฐานะที่เป็นทางเลือกที่สำคัญของการพัฒนา เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพียงลำพังดังนั้นหน่วยงาน

ภาครัฐและภาคเอกชนจึงต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาาร่วมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางตามหลักปรัชญาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยการเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง มีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ความเข้มแข็งของชุมชนจึงเป็นฐานสำคัญในการลดผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงการสร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนในอนาคต ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่งต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี, 2552 : 31)

1.1.2 ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง

เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน จึงต้องเริ่มจากการใช้จุดแข็งในสังคมและทุนทางสังคมที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้มีการให้แนวคิดและความหมายของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางและการนำไปสู่ การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้

ชุมชน หมายถึงกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกัน และมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกัน หรือมีอาชีพร่วมกัน หรือการประกอบกิจการซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือการมีวัฒนธรรม ความเชื่อหรือความสนใจร่วมกัน โดยความเป็นชุมชนอาจหมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกันมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน ในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, อ้างถึงใน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี, 2552 : 31) โดยความเป็นชุมชน อาจหมายถึงการที่คนจำนวนหนึ่งจำนวนใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน (ประเวส วะสี 2552 อ้างถึงใน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี, 2552 : 31) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี (2552 : 31) กล่าวว่า ชุมชนมีความหมายมากกว่าการที่คนแต่ละคนมาอยู่ร่วมกันแต่ได้สร้างความสัมพันธ์กันโดยมีหลักการ เงื่อนไข กติกา ซึ่ง เราเรียกโดยรวมว่าระเบียบบรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกัน ชุมชนจึงมีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของสมาชิก และสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี (2552 : 31) กล่าวว่า ชุมชนมีความหมายมากกว่าการที่คนแต่ละคนมาอยู่ร่วมกันแต่ได้สร้างความสัมพันธ์กันโดยมีหลักการ เงื่อนไข กติกา ซึ่ง เราเรียกโดยรวมว่าระเบียบบรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกัน ชุมชนจึงมีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของสมาชิก และสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี (2552 : 32) ได้ให้ความหมายของความเข้มแข็งของชุมชนว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้การจัดการและการแก้ไขปัญหาหาร่วมกันของชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยจะเรียกชุมชนนี้ว่ากลุ่ม ชมรม สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายหรืออื่นๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่นๆ ในสังคมด้วย

ทั้งนี้องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่ม หรือชมรม หรือสหกรณ์ หรือในชื่ออื่นใด โดยจะมีการจดทะเบียนตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม อันเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวด้วยความสมัครใจของประชาชนจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์และอุดมคติร่วมกัน มีมิตรภาพและความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มีผู้นำตามธรรมชาติเกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกัน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอาศัยอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยในแต่ละชุมชนจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่างๆ เช่น มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มิติทางด้านสังคมและมิติทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้น อาจพัฒนาความเข้มแข็งได้เพียงบางมิติเท่านั้น เนื่องจากเงื่อนไขและกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละมิติของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน

1.1.3 องค์กรประกอบของชุมชนเข้มแข็ง

จากการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คณะอนุกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตภายใต้คณะกรรมการนโยบายสังคม

แห่งชาติ(ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี 2552 : 32) ได้กำหนดกรอบองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งไว้ว่าจะต้องประกอบด้วย

1.1.3.1 บุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม

1.1.3.2 มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก

1.1.3.3 มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่น รักชุมชน

1.1.3.4 มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ

1.1.3.5 มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

1.1.3.6 มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ

1.1.3.7 มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.1.3.8 มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี

1.1.3.9 มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

1.1.4 ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี (2552 : 32) ชุมชนที่มีความเข้มแข็งมีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ

1.1.4.1 สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

1.1.4.2 สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

1.1.4.3 มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม โปร่งใส และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ

1.1.4.4 สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน

1.1.4.5 สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

1.1.4.6 มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

1.1.4.7 การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

1.1.4.8 มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

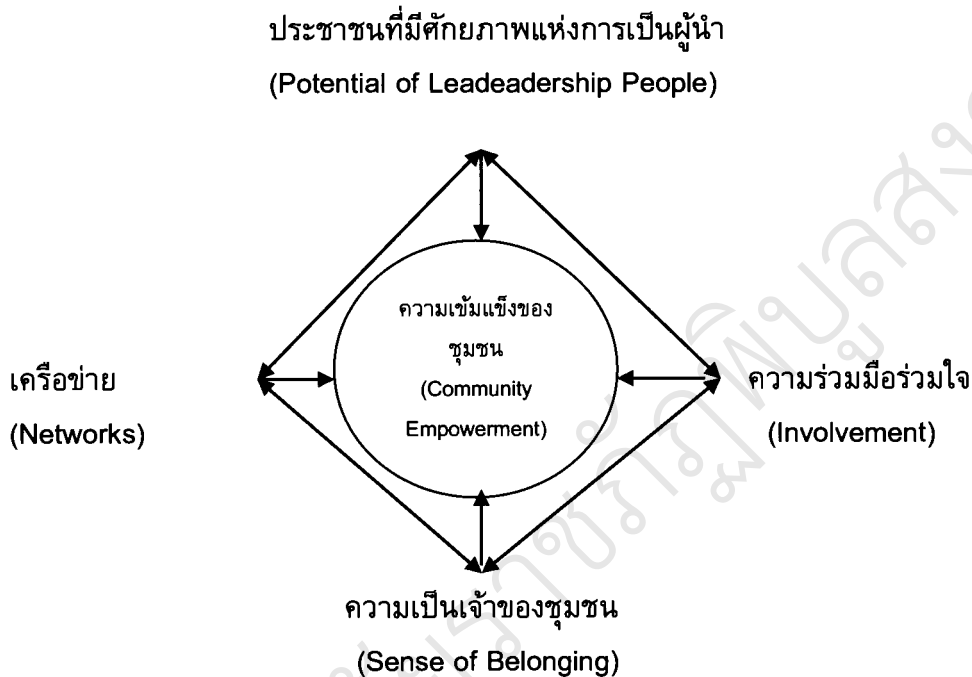
1.1.5 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี (2552 : 33) กล่าวว่า ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมกันทุกด้าน หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงภาคีการพัฒนาต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงต้องผนึกกำลังดำเนินงานการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้ มีกิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่

1.1.5.1 การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต โดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิธีคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรภาครัฐจากการเป็นผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

1.1.5.2 การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคม และสวัสดิภาพของชุมชน การฟื้นฟู อนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนการค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชนรวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของประชาชน (Community empowerment) ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้คำจำกัดความคำว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีผู้คนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ประชาชนมีภาวะผู้นำและศักยภาพในการเรียนรู้และปรับตัวตลอดเวลา มีการร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการชุมชน และมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ในด้านต่างๆ

ภาพ 1 แสดงตัวแบบความเข้มแข็งของชุมชน (Community Empowerment Model)

จากภาพ 1 ตัวแบบความเข้มแข็งของชุมชน (Community Empowerment Model) ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือประชาชนที่มีศักยภาพแห่งการเป็นผู้นำ (Potential of Leadership People), เครือข่าย (Networks), ความร่วมมือร่วมใจของประชาชน (Involvement) และ ความเป็นเจ้าของชุมชน (Sense of Belonging) สามารถอธิบายได้ว่า ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จำเป็นต้องพัฒนาจากรากฐานเป็นสำคัญ โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน จะเป็นตัวขับเคลื่อนก่อให้เกิดพลังในการพึ่งตนเอง เกิดการจัดองค์กรแบบใหม่ เป็นองค์กรโดยธรรมชาติ ซึ่งสามารถปฏิรูปได้จากการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง โดยที่ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง สามารถเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน จนกระทั่งความเจริญและพัฒนาอย่างแท้จริงและยั่งยืน เนื่องจากเป็นการพัฒนาจากกระบวนการชุมชนอย่างรอบด้านด้วยตัวประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเอง มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้าน

สังคม และมิติทางด้านวัฒนธรรม เนื่องจากเงื่อนไขและกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละมิติของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน อาทิเช่น การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจชุมชน, การพัฒนาและบริหารจัดการความขัดแย้ง และความรุนแรงทางสังคมภายในชุมชน, การสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรม, การสร้างเสริมสุขภาพให้กับคนในชุมชน และการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ผู้ศึกษาวิจัยของเสนอแนะองค์ประกอบหลัก 4 ด้านที่เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

1. ประชาชนที่มีศักยภาพแห่งการเป็นผู้นำ (Potential of Leadership People)

หมายถึง ประชาชนมีลักษณะของความเป็นผู้นำในการพัฒนา ในที่นี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะความเป็นผู้นำตามหลักเกณฑ์ของการเป็นผู้นำ ซึ่งมี 11 ประการ ดังนี้ (Military Leadership, 1973 อ้างถึงใน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี, 2552 : 11)

- 1.1 รู้จักตนเองและคำหาการพัฒนาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
- 1.2 มีทักษะความสามารถ
- 1.3 ค้นหาความรับผิดชอบ และรับผิดชอบการกระทำของตน
- 1.4 ตัดสินใจในจังหวะเวลาที่เหมาะสม
- 1.5 แสดงตัวอย่าง
- 1.6 รู้จักบุคลากรของตน และคอยดูแลความเป็นอยู่ของเขา
- 1.7 สามารถประสานงาน ให้ข้อมูลหรือถ่ายทอดความรู้ในสิ่งที่ควรถ่ายทอดให้กับผู้อื่นอยู่เสมอ
- 1.8 สามารถจูงใจและสร้างความรู้สึกรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับบุคคลรอบข้าง
- 1.9 สามารถสร้างความมั่นใจในสายตาผู้อื่นได้ว่า งานที่ตนได้รับมอบหมายมีความชัดเจน มีผู้รับผิดชอบดูแล และสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงได้
- 1.10 มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม เป็นกลุ่ม หรือหมู่คณะได้
- 1.11 ใช้ศักยภาพและความสามารถขององค์กรอย่างเต็มกำลัง

2. เครือข่าย (Networks) หมายถึง เครือข่ายความร่วมมือระหว่างประชาชนกับ

ภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน อย่างจริงจัง โดยเครือข่ายความร่วมมือเหล่านี้จะมีบทบาทในการเป็นผู้ให้การสนับสนุน และให้

คำปรึกษา ด้านการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้และจัดหาทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเงิน วัสดุสิ่งของ และเทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งการกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนที่เข้าร่วมทุกคนมีส่วนร่วมในลักษณะความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน เพื่อประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการแก้ไขปัญหาในการพัฒนากระบวนการชุมชน การดำเนินการพัฒนาชุมชนในลักษณะนี้จะเป็นการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

3. ความร่วมมือร่วมใจของประชาชน (Involvement) หมายถึง ประชาชนเกิดการรวมตัวกันอย่างเป็นปึกแผ่น เพื่อร่วมมือกันจัดกิจกรรมหรือโครงการขึ้นเองอย่างไม่เป็นทางการจากการตระหนักถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งตนเองและผู้อื่น เกิดความพร้อมใจกัน ทำงานอย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรมต่อทุกคน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุเป้าหมาย ในการแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ร่วมกัน มีการร่วมคิดร่วมทำ ตลอดจนร่วมรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันอีกด้วย

4. ความเป็นเจ้าของชุมชน (Sense of Belonging) หมายถึง ความรู้สึกของประชาชนที่มีความรู้สึกต่อตนเอง คือส่วนหนึ่งของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมรับผิดชอบ ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือชุมชน อย่างไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ มีความพร้อมที่จะให้การปกป้องรักษา และพัฒนาสังคมอยู่เสมอ มีความพร้อมที่จะเข้าไปรับผิดชอบในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากผลกระทบที่ตนเองไม่ได้ก่อขึ้น พร้อมที่จะยอมรับทั้งประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตัวของตนเอง

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation Empowerment)

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้านคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งได้อธิบายการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision Making)

การตัดสินใจชนิดนี้เป็นศูนย์กลางของการเกิดทางเลือกตัดสินใจความคิดที่หลากหลาย มีการ

กำหนดและประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก ซึ่งเปรียบได้กับการวางแผนเพื่อนำทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ สามารถแบ่งการตัดสินใจนี้ออกเป็น 3 ระยะ คือ

1.1 การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น (Initial Decision) เป็นการเริ่มต้นหาความต้องการ และ วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการที่สำคัญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะเลือกเอาโครงการที่เป็น ประโยชน์ต่อกลุ่มคนและมีความเป็นรูปธรรม โดยผ่านการใช้กระบวนการตัดสินใจในระยะนี้ สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญและเสนอกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหา

1.2 การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ (Ongoing Decision) ความสำเร็จในช่วงนี้ เกิดขึ้นได้มากกว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วงเริ่มต้น ซึ่งโครงการจะต้องค้นหาความต้องการของบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในภายหลังนี้ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการและวิธีการดำเนิน โครงการและวิธีการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

1.3 ตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ (Operational Decision) เป็นความเกี่ยวข้องในองค์กรเมื่อโครงการเข้ามามีการเชื่อมโยงโครงการ มีการรวมตัวขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเกณฑ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมในโครงการกรอบที่สมาชิกยึดถือประกอบการประชุมเพื่อจัดทำนโยบาย การคัดเลือกผู้นำที่มีอิทธิพลต่อองค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in Implementation) การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติแบ่งได้ 3 ทางคือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์และข้อมูลข่าวสาร ทั้งหมดนี้เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญเพื่อพัฒนาโครงการการส่งเสริมโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี การบริจาคเงินและวัสดุ ต่างๆแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญของการร่วมมือคือ การรู้ว่าใครเป็นผู้สนับสนุนและทำอะไรโดยวิธีการจูงใจ การได้รับค่าตอบแทนหรือโดยการบีบบังคับสนับสนุนเรื่องทรัพยากร บ่อยครั้งที่พบว่ามีความไม่เท่าเทียมกันและแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน (Project Administration and Coordination) คนในองค์กรสามารถรวมตัวกันในการปฏิบัติงาน หรือสมาชิกทีมที่ปรึกษาหรือเป็นผู้บริหารโครงการ เป็นสมาชิกอาสา ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมของโครงการมีการฝึกอบรม ให้รู้เทคนิคการปฏิบัติงานในโครงการสำหรับผู้เข้ามาบริหารหรือประสานงานวิธีนี้นอกจากจะเพิ่ม ความไว้วางใจให้กับคนในองค์กรแล้วยังช่วยให้สมาชิกเกิดความตระหนักถึง

ปัญหาของตนเองอีก ด้วยอีกทั้งยังทำให้เกิดการสื่อสารข้อมูลภายในและได้รับคำแนะนำซึ่งเป็นปัญหาของคนในท้องถิ่น ตลอดจนผลกระทบที่ได้รับเมื่อโครงการเข้ามา

2.3 การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ (Participation in Enlistment) การขอความร่วมมือไม่จำเป็นต้องการผลประโยชน์เสมอไปแต่พิจารณาข้อเท็จจริงที่ว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้น ตามมาภายหลังนำโครงการมาใช้และผลกระทบต่อคนในองค์กรที่เข้าร่วมโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in Benefits) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานและมีผลในทางเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อการยอมรับเอาโครงการที่สำคัญๆเข้ามาทั้งที่การตัดสินใจอาจไม่เกิดขึ้นหรือมีขีดจำกัดการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แบ่งได้ 3 ชนิด

3.1 ผลประโยชน์ด้านวัตถุ (Material Benefits) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของ บุคคล เช่น เป็นการเพิ่มการบริ โภค รายได้ ทرفยสิน แต่สิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้การสรุปข้อมูล ล้มเหลวได้ซึ่งควรวิเคราะห์ให้ได้ว่า ใครคือผู้มีส่วนร่วมและดำเนินการให้เกิดขึ้น

3.2 ผลประโยชน์ด้านสังคม (Social Benefits) เป็นความต้องการด้านพื้นฐานด้าน สาธารณะ ได้แก่ บริการหรือความพึงพอใจจากสาธารณูปโภค โดยใช้รูปแบบผสมผสานเพื่อเพิ่ม คุณภาพชีวิตให้กับคนยากจนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทั้งในเรื่อง ปริมาณ การแบ่งผลประโยชน์ และคุณภาพบริการและความพึงพอใจ

3.3 ผลประโยชน์ด้านบุคคล (Personal Benefits) เป็นความปรารถนาที่จะเข้ามาเป็น สมาชิกกลุ่มหรือได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นความต้องการอำนาจทางสังคมและการเมือง โดยผ่านความร่วมมือในโครงการ ผลประโยชน์สำคัญที่ได้จากโครงการมี 3 ชนิด คือความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง อำนาจการเมืองและความรู้สึกว่าตนเองทำงานมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ควรศึกษาผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังด้วยเพราะอัตราการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แตกต่างกันจะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ใครมีส่วนร่วมหากผลออกมาตรงข้ามกับความคาดหวัง จะได้แก้ไขเพื่อหาแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในการวางรูปแบบใหม่

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การมีส่วนร่วมทางตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อมในการประเมินผลด้านงบประมาณ ความพึงพอใจของบุคคลต่อโครงการ การมีส่วนร่วม วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ หรือผ่านตัวแทนที่เลือกเข้าไปเพื่อนำความคิดเห็นไปใช้ประโยชน์

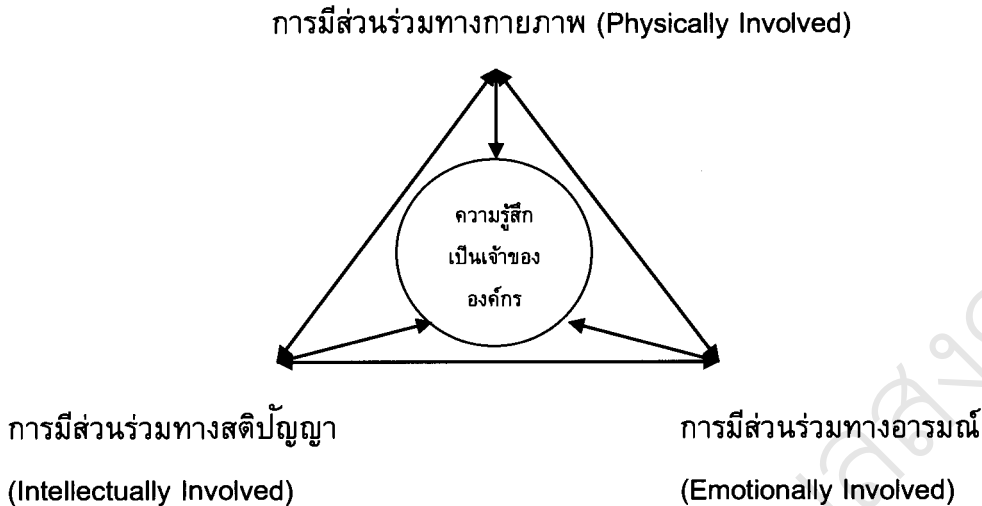
1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างพลังงานพนักงาน (Employee Empowerment)

1.3.1 ความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมของพนักงาน (Employee Participation) กับการสร้างพลังงานพนักงาน (Employee Empowerment)

การมีส่วนร่วมและการสร้างพลังพนักงานต่างมีความหมายคล้ายๆ กัน แต่ก็
ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้การมีส่วนร่วมหมายถึง การร่วมกันตัดสินใจและร่วมกันทำงาน ตลอดจน
ร่วมกันได้รับประโยชน์ ส่วนการสร้างพลังพนักงาน เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทั้งทางกาย
หรือเรียกว่า การร่วมกระทำ ทางสติปัญญาหรือเรียกว่าการร่วมคิด และทางอารมณ์หรือเรียกว่า
การร่วมรู้สึก กับปัญหาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันอย่างแท้จริง (Goetsch and David 2006
: 231, อ้างถึงในสุธรรม รัตนโชติ, ผู้แปล 2550 : 1) การมีส่วนร่วมเป็นเพียงการมีส่วนร่วมใน
กระบวนการผลิตทั้งในการกำหนดสิ่งนำเข้า (Input) การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต (Process)
และการมีส่วนร่วมได้รับผล (Result) แต่การสร้างพลังพนักงาน (Employee Empowerment)
เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership)

ไพร์เฟอร์ และ เจน ดันลอป (Pleiffer and Jane Dunlop) (สุธรรม รัตนโชติ,
ผู้แปล 2550 : 3) แห่ง University of Georgia กล่าวว่า การสร้างพลังพนักงานเป็นกุญแจ
นำไปสู่แรงจูงใจและการเพิ่มผลผลิต พนักงานที่รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าและสามารถทำอะไรกับ
บริษัทได้ พร้อมทั้งจะช่วยบริษัทและตัวเองมีความเจริญก้าวหน้า พนักงานที่มีความเข้มแข็ง จะมี
การพัฒนาบุคลิกภาพและการเป็นมืออาชีพ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
แต่บางครั้งฝ่ายบริหารที่มีประสบการณ์มองว่า การสร้างพลังพนักงาน (Employee
Empowerment) ไม่แตกต่างไปจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management,
PM) แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management, PM) เกี่ยวข้อง
กับการที่ผู้บริหารและผู้ควบคุมงานขอให้ผู้ใต้บังคับบัญชาช่วยทำงานให้เสร็จ หรือให้ความ
ช่วยเหลือเพื่อทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและตัวเองแต่การสร้างพลังพนักงาน
(Employee Empowerment) หมายถึง การทำให้พนักงานสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการ
ทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของตนเองและองค์กร เป็นการช่วยให้พนักงานได้ทำงานตาม
แรงจูงใจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยให้พนักงานมี “ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of
Ownership) ในงานหรือกิจกรรมที่ทำอยู่ การสร้างพลังพนักงานจะทำให้พนักงานเป็นส่วนหนึ่ง
ที่จะตัดสินใจในการทำงานและการประกอบกิจการ และยอมรับความเสี่ยงของกิจการอีกด้วย

1.3.2 ตัวแบบการสร้างพลังงานพนักงาน (Employee Empowerment Model)

ภาพ 2 แสดงตัวแบบการสร้างพลังพนักงาน (Employee Empowerment Model)

จากภาพ 2 ตัวแบบการสร้างพลังพนักงาน (Employee Empowerment Model) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1. การมีทางกายภาพ (Physically Involved) หมายถึง การร่วมกันทำงานโดยใช้กำลังกาย เช่น ร่วมกันจำแนกสินค้าด้วยคุณภาพออกจากสินค้าที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ร่วมกันจัดกิจกรรม 5ส ร่วมกันนำสินค้าเข้าโกดัง เหล่านี้ เป็นต้น

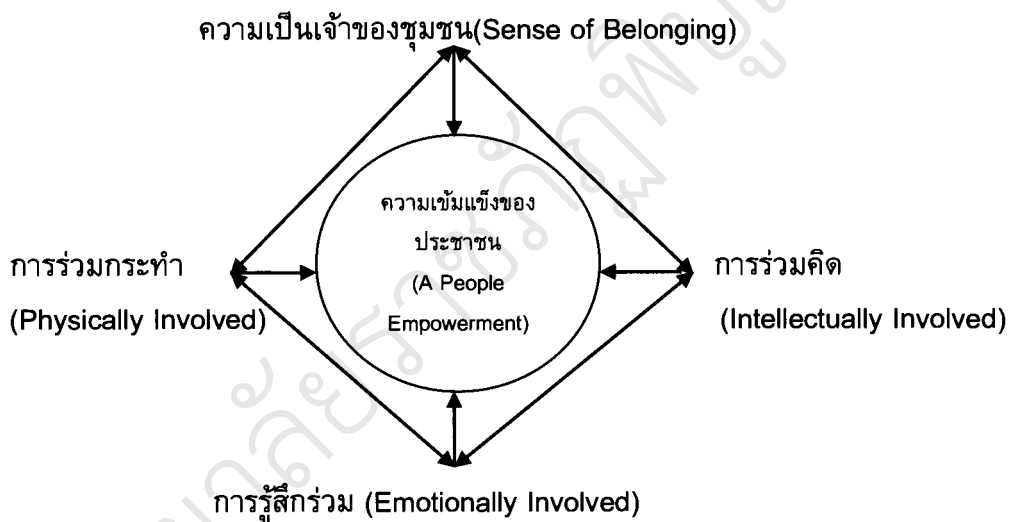
2. การมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectually Involved) หมายถึง การร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ตลอดจนร่วมในการมีวิสัยทัศน์ (Shared Vision)

3. การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotionally Involved) หมายถึง การมีความรัก ความผูกพันต่อเพื่อนร่วมงานและองค์กร ร่วมรู้สึกโกรธเมื่อเพื่อนร่วมงานหรือองค์กรได้รับความลำบากและร่วมกันยินดีเมื่อเพื่อนหรือองค์กรประสบผลสำเร็จ

4. ความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร (Sense of Ownership) หมายถึง ความรู้สึกว่าจะต้องมีส่วนร่วมทางกาย ทางสติปัญญา และทางอารมณ์ ประกอบกันจนทำให้รู้สึกว่าเป็นเจ้าขององค์กรโดยตนเอง จะต้องรับทั้งความดีและความความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ตนเองจะต้องรับทั้งประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้น เหล่านี้ เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดสร้างพลังพนักงาน (Employee Empowerment) ของ Goetsch and David (สุธรรม รัตนาโชติ, ผู้แปล 2550 : 1-4) ดังกล่าว พบว่า การสร้างพลังพนักงาน (Employee empowerment) เป็นหลักการพื้นฐานของการบริหารธุรกิจที่ดี ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาเป็นตัวแบบ (Model) เพื่อวิเคราะห์ระดับเข้มแข็งของประชาชนใน

การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเนื่องจาก ประการแรก ในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ประชาชนไม่เพียงแต่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการต่าง ๆ เท่านั้น แต่ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความรับผิดชอบด้วยความเต็มใจ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากระบบการตัดสินใจที่ผ่านมาแล้วอีกด้วย ประการที่สอง ความเข้มแข็งของประชาชนสามารถวัดได้จากการที่ประชาชนเข้าร่วมทำงานให้กับชุมชนด้วยความเต็มใจหรือสมัครใจ โดยมีทั้งการให้ความร่วมมืออย่างเป็นทางการและอย่างไม่เป็นทางการในการทำงานเพื่อชุมชนอยู่เสมอ (Work Empowerment) トラบใดที่ประชาชนผู้นั้นยังอาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งความเข้มแข็งของประชาชนไม่สามารถวัดได้จากการมีส่วนร่วมเฉพาะภายในโครงการหรือกิจกรรมที่ทางภาครัฐจัดขึ้นเท่านั้น

ภาพ 3 แสดงตัวแบบความเข้มแข็งของประชาชน (A People Empowerment Model)

จากภาพ 3 ตัวแบบความเข้มแข็งของประชาชน (A People Empowerment Model) สามารถอธิบายองค์ประกอบของความเข้มแข็งของประชาชน (A People Empowerment Model) ดังนี้

ความเข้มแข็งของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน (A People Empowerment of Community Solid Waste Management) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น จากการที่ประชาชนมีความตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของประชาชน (People Involvement) ในการเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นด้วยตัวของประชาชนเอง โดยความเข้มแข็งของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

สามารถวัดได้จากองค์ประกอบ 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ด้านการร่วมกระทำ (Physically Involved)
2) ด้านการร่วมคิด (Intellectually Involved) 3) ด้านการร่วมรู้สึก (Emotionally Involved)
4) ด้านความเป็นเจ้าของชุมชน (Sense of Belonging)

ความกระทำ (Physically Involved) หมายถึง การที่ประชาชน ได้กระทำการลดปริมาณขยะตามหลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle) เช่น ร่วมคัดแยกและรวบรวมขยะแต่ละประเภท เพื่อนำไปแปรสภาพให้สามารถใช้ใหม่ได้ (Reuse/Recycle) หรือนำไปขาย ร่วมกระทำการผลิต และบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การร่วมคิด (Intellectually Involved) หมายถึง การที่ประชาชนคิดพิจารณาการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ อย่างระมัดระวัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีปริมาณขยะลดลง ตามหลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle) หรือ การคิดที่จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การร่วมรู้สึก (Emotionally Involved) หมายถึง ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในการกระทำของบุคคลอื่นและร้านค้าที่กระทำการโดยไม่ตระหนักถึงผลกระทบต่อปัญหาขยะมูลฝอย หรือ ความเต็มใจและความยินดีของประชาชนในการให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน เป็นต้น

ความเป็นเจ้าของชุมชน (Sense of Belonging) หมายถึง ความรู้สึกของประชาชนที่มีความรู้สึกว่าตนเอง คือ ส่วนหนึ่งของชุมชน ที่มีบทบาทในการร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือชุมชนอย่างไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ มีความพร้อมที่จะให้การปกป้องรักษาและพัฒนาสังคมอยู่เสมอ มีความพร้อมที่จะเข้าไปรับผิดชอบในความความผิดพลาด ที่เกิดขึ้นจากผลกระทบที่ตนเองไม่ได้ก่อขึ้น พร้อมทั้งจะยอมรับทั้งประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตัวของตนเอง

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและหลักการจัดการขยะมูลฝอย

1.4.1 ความหมายของการรักษาความสะอาด

ความหมายของการรักษาความสะอาดตามพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 ได้ให้ความหมายของคำว่า “รักษา” และ “สะอาด” ไว้ดังนี้

รักษา หมายถึง ระวัง ดูแล ป้องกัน เยียวยารักษา หมายถึง ระวัง ดูแล ป้องกัน เยียวยา

สะอาด หมายถึง หมดจด ผ่องใส ไม่สกปรก ไม่มีตำหนิ บริสุทธิ์

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของการรักษาความสะอาดได้ว่า คือ การดูแล ป้องกัน และรักษาให้ไม่เกิดความสกปรกนั่นเอง

1.4.2 การรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะสุข และสถาน สาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล

การดูแลรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะ และสถาน สาธารณะต่างๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนับว่าเป็นภาระหน้าที่หนึ่ง ที่ต้องดำเนินการ ของ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่เพียงแต่จะให้ความสำคัญเฉพาะ การจัดหา หรือก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน (Infrastructure) เท่านั้น ดังนั้นการบริหารจัดการเรื่อง ความสะอาด จึงเป็นเรื่องที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ ส่วนพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 จะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา กรณีที่มีการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางเดินสาธารณะ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดดังนี้

1. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ บ้านเมือง พ.ศ.2535

1.1 สภาพการบังคับใช้กฎหมาย

ตามบทบัญญัติมาตรา 2 กำหนดให้กฎหมายดังกล่าว มีผลบังคับใช้ใน เขตเทศบาล สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ส่วนเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่อาจบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติฯ นี้ได้ซึ่งการบังคับใช้ พระราชบัญญัติฯ นี้ ในเขตท้องถิ่นใดหรือพื้นที่ใดในทุกมาตราหรือบางมาตราให้เป็นไปตาม ประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่จะประกาศกำหนด (ในกรณีของเขตองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็น ประกาศของกระทรวงมหาดไทย)

องค์การบริหารส่วนตำบลก็อาจอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ. 2537 มาตรา 71 คือ เสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลตราข้อบังคับตำบล เกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะ และสถานสาธารณะต่างๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ซึ่งอาจดูลักษณะการบังคับตาม พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ เป็นแนวทางการกำหนดก็ได้ ทั้งนี้ จะกำหนดโทษปรับเกินกว่า 500 บาทมิได้

1.2 ขอบเขตความหมาย

"ที่สาธารณะ" หมายความว่า สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน นอกจากที่รกร้างว่างเปล่า และหมายความรวมถึง ถนน และทางน้ำด้วย

"สถานสาธารณะ" หมายความว่า สถานที่ที่จัดไว้เป็นสาธารณะสำหรับประชาชนใช้ เพื่อการบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ หรือการชุมนุม

"ถนน" หมายความว่า ทางเดินรถ ทางเท้า ขอบทาง ไหล่ทาง ทางข้ามตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก ตรอกซอย สะพาน หรือถนนส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของยินยอมให้ประชาชนใช้สัญจรได้

1.3 อำนาจในการควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น

1.3.1 กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น (ประธานกรรมการบริหาร อบต.) และพนักงานเจ้าหน้าที่ (ซึ่งได้แก่ ปลัดเทศบาล ปลัดสุขาภิบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายอำเภอ ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต รองปลัดเมืองพัทยา และผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นแต่งตั้ง) ดังนั้น สำหรับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจึงอาจเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง จากประธานกรรมการบริหารฯ นั้นเอง ซึ่งเจ้าพนักงานดังกล่าว ที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแล ตามบทบัญญัติมาตรา 44 กล่าวคือ

1.3.1.1 ต้องโฆษณาให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบถึงหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

1.3.1.2 ต้องสอดส่อง และกวดขัน ไม่ให้มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติฯ นี้

1.3.1.3 ดักเตือนผู้กระทำความผิด หรือสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไข หรือขจัดความสกปรก หรือความไม่เป็นระเบียบ หรือความไม่เรียบร้อยให้หมดไป

1.3.1.4 จับกุมผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่เชื่อฟังดักเตือน และดำเนินคดีตามกฎหมาย

1.3.2 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิด ยินยอมปฏิบัติการ ล้าง กวาด เก็บ ตกแต่ง ปรับปรุงสิ่งที่เป็นความผิด มิให้ปรากฏอีกต่อไป ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ถือว่าคดีความเป็นอันเลิกกันกรณีที่ไมื่อยอมทำตามพนักงานเจ้าหน้าที่อาจดำเนินการเอง หรือมอบให้ผู้อื่นดำเนินการแทน โดยคิดค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำความผิดนั้นได้ (มาตรา 46)

กรณีที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น ทำให้เกิดความสกปรกขึ้นในเขตท้องถนน ให้เจ้าพนักงานท้องถนน และพนักงานเจ้าหน้าที่ ร่วมกันดำเนินการ เพื่อขจัด หรือแก้ไขมิให้สิ่งผิดกฎหมายนั้นปรากฏมิให้สิ่งผิดกฎหมายนั้น ปรากฏอยู่ในที่สาธารณะ หรือสถานสาธารณะต่อไป (มาตรา 45)

1.3.3 บรรดาความผิดที่เกิดขึ้นตามกฎหมายนี้ เจ้าพนักงานท้องถนน หรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถนนแต่งตั้ง และเจ้าพนักงานสอบสวน มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อผู้กระทำความผิดยอมชำระค่าปรับ ภายในระยะเวลา 15 วัน ให้ถือว่าคดีนั้นเลิกแล้วต่อกัน (มาตรา 48) ซึ่งค่าปรับจะต้องแบ่งให้ประชาชนผู้แจ้ง ตามมาตรา 51 กับพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานจราจร หรือตำรวจ ผู้จับกุม ฝ่ายละครึ่งหนึ่ง (มาตรา 48 วรรค 3)

โดยที่กฎหมายบัญญัติให้ประชาชนผู้พบเห็น การกระทำผิดตามกฎหมายนี้ เป็นผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา จึงมีสิทธิแจ้งความต่อเจ้าพนักงานได้ (มาตรา 51) กรณีที่เจ้าพนักงานที่ได้รับแจ้งจากประชาชนแล้ว ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ เจ้าพนักงานนั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดนั้นด้วย (มาตรา 59)

1.4 ฐานความผิดตามพระราชบัญญัติฯ ที่เกี่ยวกับถนน ที่สาธารณะ หรือสถานสาธารณะ

1.4.1 ที่เกี่ยวกับถนน ทางเท้า ไหล่ทาง ทางเดินรถ ขอบทาง ทางข้าม ตรอกซอย สะพาน หรือถนนส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของยินยอมให้ประชาชนใช้สัญจรได้ ได้แก่

1.4.1.1 เจ้าของ หรือผู้ครอบครองอาคาร ต้องดูแลรักษาความสะอาดของบริเวณทางเท้าที่ติดกับอาคารนั้น (มาตรา 6) ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

1.4.1.2 ห้ามปล่อยให้สัตว์ถ่ายมูลบนถนน โดยมีได้ขจัดมูลให้หมดไป หรือปล่อยให้สัตว์เดินบนถนนที่เจ้าพนักงานท้องถนน ประกาศห้ามไว้ เว้นแต่จะได้เสียค่าธรรมเนียมรักษาความสะอาด ตามข้อกำหนดของท้องถนน (มาตรา 14) มีโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

1.4.1.3 เจ้าของรถบรรทุกสัตว์ กรวด หิน ดิน ทราวย เลน สิ่งปฏิภูม หรือมูลฝอย ต้องป้องกัน หรือปกปิด มิให้สิ่งดังกล่าวตกลง รั่วไหล ปลิว พุ้งกระจายลงบนถนน (มาตรา 13) ห้ามมิให้มีการตั้ง วาง หรือกองวัตถุใดๆ บนถนน เว้นแต่บริเวณถนนที่เจ้า

พนักงานท้องถิ่นอนุญาต ให้กองโดยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร (มาตรา 19) และห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบนถนน (มาตรา 33 วรรค 1) หากฝ่าฝืนทั้ง 3 กรณี มีโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท โดยผู้ที่ขับรถบรรทุกฝ่าฝืนตามมาตรา 13 จะมีโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาทด้วย

1.4.1.4 ห้ามมิให้ผู้ใดทำให้ทางเท้าชำรุดเสียหาย หรือจอด หรือ ขับขี่รถยนต์ หรือจักรยานยนต์ หรือล้อเลื่อนบนทางเท้า เว้นแต่การขับเข้าอาคาร หรือที่เจ้าพนักงานจราจรผ่อนผัน (มาตรา 17) ห้ามมิให้ใช้ส่วนหนึ่งส่วนใดของถนน เป็นสถานที่ซ่อม เปลี่ยนแปลง ต่อเติม หรือติดตั้งอุปกรณ์รถยนต์ จักรยานยนต์ หรือล้อเลื่อน เว้นแต่กรณีที่เสีย ขณะที่ใช้รถนั้นอยู่ (มาตรา 16) หากฝ่าฝืนจะมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

1.4.2 ที่เกี่ยวกับถนน หรือสถานที่สาธารณะ ได้แก่

1.4.2.1 ห้ามมิให้ผู้ใดล้างรถยนต์ จักรยานยนต์ หรือล้อเลื่อนบน ถนน หรือสถานสาธารณะ และทำให้ถนน หรือสถานสาธารณะสกปรก (มาตรา 15) ห้ามมิให้ ผู้ใดปรุงอาหาร ขาย หรือจำหน่ายสินค้าบนถนน หรือในสถานสาธารณะ หรือใช้รถยนต์ หรือ ล้อเลื่อนเพื่อปรุง จำหน่าย อาหาร หรือสินค้า บนถนน หรือสถานสาธารณะ เว้นแต่เป็นถนนส่วน บุคคล หรือในบริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศผ่อนผัน โดยความเห็นชอบของพนักงาน จราจร (มาตรา 20) หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

ส่วนบุคคลที่ขับขี่รถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ ที่ไปซื้อสินค้าที่ ขาย หรือจำหน่ายบนถนน หรือในสถานสาธารณะ (มาตรา 21) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

1.4.2.2 ห้ามทิ้ง วาง หรือกองซากรถบนถนน หรือสถาน สาธารณะ (มาตรา 18) หากฝ่าฝืนจะมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

1.4.2.3 ห้ามมิให้ผู้ใดอาบน้ำ หรือซักล้างสิ่งใดๆ บนถนน หรือ ในสถานสาธารณะ (มาตรา 9) มีโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

1.4.2.4 ห้ามการระบาย หรือเท อุจจาระ ปัสสาวะ จากอาคาร หรือยานพาหนะลงบนถนน หรือสถานสาธารณะ (มาตรา 34) มีโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท

1.4.3 ที่เกี่ยวกับที่สาธารณะ หรือสถานที่สาธารณะ ได้แก่

1.4.3.1 การโฆษณาด้วยการปิด ทิ้ง โปรยแผ่นประกาศ หรือ ใบปลิวในที่สาธารณะ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น เว้นแต่ เป็นการกระทำของ หน่วยงานที่มีอำนาจกระทำได้ หรือปิดประกาศในสถานที่ที่ราชการ ส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้ หรือ การโฆษณาเพื่อการเลือกตั้ง (มาตรา 10) และห้ามมิให้ผู้ใดขูด ขีด เขียน พ่นสีเป็นข้อความ หรือ

ภาพ หรือรูปรอยใดๆ ที่กำแพงติดกับถนน บนถนน ที่ต้นไม้ หรือส่วนใดๆ ของอาคารที่อยู่ติดกับถนน หรือที่สาธารณะ เว้นแต่ หน่วยงานที่มีอำนาจกระทำได้ (มาตรา 12) หากฝ่าฝืนจะมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

1.4.3.2 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย หรือเท หรือกองกรวด หิน ดิน เลน ทราาย หรือสิ่งอื่นใดในบริเวณที่ปลูกหญ้า หรือต้นไม้ ซึ่งทางหน่วยราชการเป็นเจ้าของ (มาตรา 26) หรือกระทำการโค่นต้นไม้ ตัด เต็ด หรือกระทำการให้เสียหายแก่ต้นไม้ ใบ ดอก ผล หรือส่วนใดๆ ของต้นไม้ ที่ปลูกไว้ หรือขึ้นเองตามธรรมชาติ ในที่สาธารณะ หรือสถานสาธารณะ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือ จากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 27) และห้ามมิให้ผู้ใดถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะในที่สาธารณะ หรือสถานสาธารณะ (มาตรา 29) รวมทั้งห้ามมิให้ผู้ขวาน้ำลาย เสมหะ ขวาน้ำหมาก ส้วมน้ำมูลลงบนถนน หรือบนพื้นรถ หรือเรือโดยสาร หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอยนอกภาชนะ ที่ราชการส่วนท้องถิ่น จัดไว้ให้ในที่สาธารณะ (มาตรา 31) หากฝ่าฝืนต้องรับโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

1.4.3.3 ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อย หรือจูงสัตว์เข้าไปในบริเวณที่ราชการส่วนท้องถิ่น ปลูกหญ้า หรือต้นไม้ และได้ปิดประกาศห้ามไว้ (มาตรา 28) หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

1.4.4 ที่เกี่ยวกับการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

1.4.4.1 ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยปละละเลย ให้มีสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในที่ดินของตนเอง ในสภาพที่ประชาชนอาจเห็นได้ จากที่สาธารณะ (มาตรา 32) หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

1.4.4.2 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการให้เกิดความเสียหาย ต่อคอมไฟ บ้าย ศาลาที่พัก ม้านั่ง ส้วม หรือสิ่งอื่นใด ที่หน่วยงานราชการจัดไว้ให้ เพื่อการสาธารณะ (มาตรา 35) ห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง ดาก วาง หรือแขวนสิ่งของใดๆ ในที่สาธารณะ เว้นแต่ จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือ จากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 39) หรือติดตั้ง วาง ดาก หรือแขวนสิ่งของใดๆ ในอาคารของตน ในลักษณะที่สกปรกรกรุงรัง หรือไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งประชาชนสามารถมองเห็นได้จากที่สาธารณะ (มาตรา 40) รวมทั้งกรณีที่เป็นเจ้าของอาคาร ซึ่งตั้งอยู่ในระยะไม่เกิน 20 เมตร จากขอบทางเดินรถที่มีผิวจราจร กว้างไม่น้อยกว่า 8 เมตร ซึ่งผู้สัญจรไปมาอาจมองเห็นได้ ต้องดูแลรักษาอาคารนั้นให้สะอาด ไม่สกปรกรกรุงรัง (มาตรา 41) หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

1.4.4.3 ห้ามมิให้ผู้ใดปั่นปาย นึ่ง หรือขึ้นไปบนรั้ว กำแพง ต้นไม้ หรือสิ่งค้ำยันต้นไม้ ในที่สาธารณะ (มาตรา 36) ห้ามมิให้ผู้ใดยื่น นึ่ง หรือนอนบนราว สะพานสาธารณะ หรือนอนในที่สาธารณะ (มาตรา 37) และห้ามมิให้ผู้ใดเล่นว้าว ฟุตบอล ตะกร้อ หรือกีฬาใดๆ บนถนน หรือสถานสาธารณะ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสถานสาธารณะ ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีประกาศห้ามไว้ (มาตรา 38) หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

1.4.4.4 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลความสะอาดถนน ที่สาธารณะ และสถานสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 เพื่อมิให้มีสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในสถานที่สาธารณะนั้น ได้กล่าวไว้บทที่ 3 แล้ว โดยกำหนดเขตพื้นที่ห้ามทิ้ง ซึ่งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย ส่วนนี้ จึงขอกำหนด เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแล การจำหน่ายสินค้าในที่ หรือทางสาธารณะ (หมายถึง สถานที่ หรือทางซึ่งมิใช่เป็นของเอกชน และประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ หรือเข้าใช้สอยได้) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ ในบทที่ 4 ด้วย ซึ่งจะขอกำหนดใน รายละเอียด

หลักการควบคุม

1. กฎหมายกำหนดให้ ราชการส่วนท้องถิ่น (รวมทั้ง อบต.) มีหน้าที่ดูแลที่ หรือทางสาธารณะ เพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชน ในท้องถิ่นนั้น เป็นส่วนรวม (มาตรา 41) ดังนั้น ราชการส่วนท้องถิ่น จะปล่อยให้บุคคลใดใช้ เพื่อประโยชน์เฉพาะตนโดย ผลการ มิได้

2. กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ไม่เพียงแต่จะดูแลเกี่ยวกับความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในการใช้ที่ หรือทางสาธารณะในเขตท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยัง ควบคุมดูแลด้านสุขลักษณะของสินค้าจำหน่ายด้วย โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหาร เพื่อ ป้องกันมิให้เกิดการปนเปื้อน สิ่งสกปรกในอาหาร ซึ่งจะเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของ โรคติดต่อ ระบบทางเดินอาหาร จากการจำหน่ายอาหารด้วย

อำนาจในการควบคุม ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ผู้ที่ประสงค์จะประกอบกิจการจำหน่ายสินค้า ในที่ หรือทาง สาธารณะในเขตท้องถิ่นใด จะต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นเสียก่อน ดังนั้น ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องขออนุญาตต่อประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน ตำบล ซึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถระบุ ชนิด หรือประเภทของสินค้า ลักษณะวิธีการ จำหน่ายสินค้า และสถานที่ที่จะจัดวางสินค้า เพื่อจำหน่าย ในกรณีที่จะมีการจัดวางสินค้าในที่

หนึ่งที่ได้ เป็นปกติ รวมทั้งจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ตามที่เห็นสมควรไว้ในใบอนุญาต ด้วยก็ได้ (มาตรา 41) ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น จะมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

2. ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้ว จะต้องดำเนินการ ดังนี้

2.1 ต้องดำเนินการกิจการจำหน่ายสินค้า โดยเฉพาะประเภทอาหาร ให้ต้องด้วยสุลักษณะ ตามข้อบังคับตำบล (มาตรา 43) ซึ่งจะเป็นข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ

2.1.1 สุลักษณะส่วนบุคคลของผู้จำหน่าย หรือผู้ช่วยจำหน่ายสินค้า

2.1.2 สุลักษณะในการใช้กรรมวิธีการจำหน่าย ทำประกอบปรุง เก็บ หรือเสสมอาหาร หรือสินค้าอื่น รวมทั้งการรักษาความสะอาดของภาชนะน้ำใช้ และของใช้ต่างๆ

2.1.3 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดวางสินค้า ในที่ หรือทางสาธารณะ

2.1.4 กำหนดระยะเวลาในการจำหน่ายสินค้า ในที่ หรือทางสาธารณะนั้น

2.1.5 สุลักษณะเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็น เพื่อการรักษาความสะอาด และการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ รวมทั้งการป้องกันโรคติดต่อ

2.2 ต้องดำเนินการกิจการจำหน่ายสินค้า ในที่ หรือทางสาธารณะ ในเขตพื้นที่ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนด ตามอำนาจในมาตรา 42 ทั้งนี้ เขตพื้นที่ ที่ หรือทางสาธารณะนั้น ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานจราจรด้วย ซึ่งเขตดังกล่าวอาจกำหนดได้ 4 วิธี คือ

2.2.1 เป็นเขตห้ามจำหน่าย หรือซื้อสินค้าโดยเด็ดขาด

2.2.2 หรือเป็นเขตห้ามจำหน่ายสินค้าบางชนิด

2.2.3 หรือเป็นเขตห้ามจำหน่ายสินค้าตามกำหนดเวลา

2.2.4 หรือเป็นเขตห้ามจำหน่ายสินค้า โดยวิธีการจำหน่ายสินค้า ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการจำหน่ายสินค้าในบริเวณนั้น

ผู้ที่ฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือฝ่าฝืนเขตห้ามจำหน่ายสินค้าในที่ หรือทางสาธารณะ จะมีโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท (มาตรา 78) ยกเว้นกรณีที่ฝ่าฝืนเขตห้ามซื้อ ห้ามขายโดยเด็ดขาด จะมีโทษไม่เกิน 2,000 บาท (มาตรา 77)

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ในการรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะ สถานสาธารณะ

3.1 องค์การบริหารส่วนตำบลต้องสำรวจสภาพปัญหาด้านความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะ หรือสถานสาธารณะในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสียก่อน แล้วกำหนดเป้าหมายในการที่จัดการ โดยอาจกำหนดเป็นพื้นที่ที่จะดำเนินการรวมทั้งกำหนดประเด็นปัญหาความสกปรก ที่จะจัดการด้วย

3.2 หากต้องใช้มาตรการกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 องค์การบริหารส่วนตำบลต้องกำหนดแผนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่เป้าหมาย ทราบเกี่ยวกับข้อบัญญัติของกฎหมาย ที่ประชาชนต้องปฏิบัติ แล้วดำเนินการสอดส่องดูแล หากพบว่า มีการฝ่าฝืน ก็ให้ดำเนินการตักเตือน เพื่อให้ปรับปรุงแก้ไข หากไม่แก้ไขก็ดำเนินการคดีตามกฎหมายต่อไป ตามขั้นตอน

3.3 ในกรณีที่เห็นว่า เขตพื้นที่ใดมีการจำหน่ายสินค้า โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหาร ซึ่งก่อให้เกิดสภาพความไม่เป็นระเบียบ หรือมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนในอาหารที่จำหน่าย อันอาจจะก่อให้เกิดการระบาดของโรค ที่มีอาหารเป็นสื่อได้ องค์การบริหารส่วนตำบล ก็อาจดำเนินการควบคุมกิจการดังกล่าวได้ 2 วิธี คือ

3.3.1 การควบคุมด้วยการพิจารณาอนุญาต ที่เข้มงวด และมีการตรวจตราด้านสุขลักษณะ ผู้ประกอบการจำหน่ายอาหาร ในที่ หรือทางสาธารณะอย่างจริงจัง ตามข้อบังคับตำบลว่าด้วยการนั้น

3.3.2 ควบคุมโดยการกำหนดเขตห้ามจำหน่ายสินค้าอาหาร หรือเขต ให้จำหน่ายอาหารได้ (จุดผ่อนผัน) ในกรณีนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องพิจารณา กำหนดโดย อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ มาตรา 20 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 42 ไปพร้อมๆ กัน ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติ เพราะในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ กำหนดให้บนถนน หรือในสถานสาธารณะ เป็นเขตห้ามขายอาหารโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายในลักษณะใด

รวมทั้งการใช้ยานยนต์ เว้นแต่ เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะประกาศเป็นเขตผ่อนผัน โดยความเห็นชอบของพนักงานจราจร ขณะที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ดูเหมือนให้จำหน่ายได้ทุกพื้นที่ เว้นแต่เป็นเขตห้ามจำหน่าย ตามมาตรา 42 โดยความเห็นชอบของพนักงานจราจรเช่นกัน ดังนั้น จึงควรพิจารณากำหนด หรือประกาศเขตให้จำหน่าย และเขตห้ามจำหน่ายสินค้าอาหาร ไปพร้อมๆกัน

1.4.3 ความหมายของขยะมูลฝอย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “มูลฝอย” หมายถึง เศษ สิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยาก เยื่อ และคำว่า “ขยะ” หมายถึง หยาก เยื่อมูลฝอย จะเห็นว่าคำทั้งสองคำนี้มีความหมายเหมือนกัน ใช้แทนกันได้และบางทีจึงเห็นใช้ควบกันเป็นขยะมูลฝอย พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2484 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่3 พ.ศ.2497 ได้ให้คำจำกัดความและความหมายของคำว่า “มูลฝอย” หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหารเศษสินค้าเก่า มูลสัตว์และซากสัตว์รวมถึงวัตถุอื่นใด ซึ่งเก็บกวาดจากถนน ตลาดที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่นๆ

ความหมายของขยะมูลฝอยในเชิงวิชาการ

ขยะหรือขยะมูลฝอย (Refuse or Solid Waste) หมายถึง ของเสียที่อยู่ในรูปของแข็งซึ่งอาจจะมีปริมาณขึ้นปะปนมาด้วยจำนวนหนึ่ง ขยะที่เกิดขึ้นจากอาคารที่พักอาศัย สถานที่ทำการ โรงงานอุตสาหกรรม หรือตลาดสดก็ตามจะมีปริมาณและลักษณะแตกต่างกันออกไป โดยปกติ แล้ววัตถุต่างๆ ที่ถูกทิ้งมาในรูปของขยะนั้นจะมีทั้งอินทรีย์สารและอนินทรีย์สาร สารวัตถุต่างๆ เหล่านี้บางชนิดก็สามารถย่อยสลายได้ด้วยจุลินทรีย์ในเวลาอันรวดเร็ว โดยเฉพาะพวกเศษอาหาร เศษพืชผักแต่บางชนิดก็ไม่อาจจะย่อยสลายได้เลย เช่น พลาสติก เศษแก้ว เป็นต้น

1.4.4 ประเภทของขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550: 19)

1.4.4.1 ขยะทั่วไป (General Waste) เป็นขยะจากสำนักงาน ถนนหนทาง การก่อสร้าง ได้แก่กระดาษ เศษไม้ กิ่งไม้ ฟาง ข้าว แก้ว กระเบื้อง ยาง เศษอิฐ กรวด ทราย ถูพลาสติก เศษปูน อิฐหัก หินทราย ขยะประเภทนี้ไม่เกิดการย่อยสลายและเน่าเหม็น การกำจัดขยะทั่วไป ควรคัดแยกขยะที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ก่อนการกำจัด

1.4.4.2 ขยะย่อยสลายได้ หรือขยะอินทรีย์ (Organic Waste) เป็นขยะจากครัวเรือน ภัตตาคาร โรงอาหาร ตลาดสด และการเกษตรกรรม ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก เศษ

เนื้อ เศษผลไม้ ซากสัตว์ มูลสัตว์ขยะประเภทนี้จะเป็นพวกย่อยสลายและเน่าเปื่อยได้ง่าย เพราะว่าเป็นสารประกอบอินทรีย์ที่มีความชื้นค่อนข้างสูง ประกอบกับขยะประเภทนี้ มีกลิ่นเหม็น การกำจัดขยะประเภทนี้ควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการหมักทำปุ๋ยก่อน

1.4.4.3 ขยะรีไซเคิล หรือขยะที่สามารถนำไปขายได้ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ อโลหะ

1.4.4.4 ขยะติดเชื้อและขยะอันตราย (Hazardous Waste) เป็นขยะจากสถานพยาบาลหรืออื่นๆ ซึ่งต้องใช้กรรมวิธีในการทำลายเป็นพิเศษ ได้แก่ วัสดุที่ผ่านการใช้ในโรงพยาบาล แบริดเจอร์ กระป๋องสี พลาสติก फिल्मถ่ายภาพ ถ่านไฟฉาย เป็นต้น การกำจัดขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาลจะทำลายโดยการเผาในเตาเผา ส่วนขยะอันตรายอื่นๆ ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง

1.4.5 การจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการด้านการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะ

การวางแผนจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องส่งเข้าไปทำลายด้วยระบบต่างๆ ให้น้อยที่สุดสามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ (Reuse & Recycle) รวมถึงการจัดการที่ได้ผลพลอยได้ เช่น ปุ๋ยหมัก หรือ พลังงาน โดยสรุปวิธีการดำเนินการตามแนวทางของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนี้คือ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

1. การลดปริมาณขยะมูลฝอย (Reduce)

การลดปริมาณขยะมูลฝอยสามารถทำได้ดังนี้

1.1 การพยายามลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจเกิดขึ้น เช่น ใช้สินค้าที่มีความคงทนถาวร และมีอายุการใช้งานนาน หรือ เลือกใช้สินค้าชนิดเติม

1.2 การลดปริมาณวัสดุเป็นการพยายามเลือกใช้สินค้าที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่แทนบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดเล็ก เพื่อลดปริมาณของบรรจุภัณฑ์ที่จะกลายเป็นขยะมูลฝอย

1.3 การนำมาใช้ซ้ำ โดยการนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่อีก หรือเป็นการใช้ซ้ำ ใช้แล้วใช้อีกๆ เช่น ขวดน้ำหวาน นามาบรรจุน้ำดื่ม ขวดกาแฟที่หมดแล้ว นำมาใส่น้ำตาล นั่นคือเป็นการพยายามใช้สิ่งของต่างๆ หลายๆ ครั้งก่อนที่จะทิ้งหรือเลือกซื้อของใหม่

1.4 การนำมาแก้ไข (Repair) โดยการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย ซึ่งจะทิ้งเป็นมูลฝอยมาซ่อมแซมใช้ใหม่ เช่น แก้ว

1.5 การแปรสภาพและหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ โดยการนำวัสดุมาผ่านกระบวนการเพื่อผลิตเป็น สินค้าใหม่นั้นคือการนำขยะมูลฝอยมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น พลาสติก กระดาษ ขวด โลหะต่างๆ นำกลับมาหลอมใหม่

1.6 การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดมลพิษ โดยการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก หรือวัสดุที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น โฟม ปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายยาก หลีกเลี่ยงการใช้ที่ผิดวัตถุประสงค์

2. การคัดแยก เก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย

ในการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร จำเป็นต้องจัดให้มีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยประเภทต่างๆ ตามแต่ลักษณะองค์ประกอบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่แหล่งกำเนิด โดยจัดวางภาชนะให้เหมาะสมตลอดจนวางระบบการเก็บรวบรวมมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการคัดแยกขยะมูลฝอย พร้อมทั้งพิจารณาควรจำเป็นของสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยและระบบขนส่งขยะมูลฝอยไปกำจัดต่อไป (กรมควบคุมมลพิษ, 2554)

2.1 หลักเกณฑ์ มาตรฐาน ภาชนะรองรับขยะมูลฝอย

2.1.1 ภาชนะรองรับขยะมูลฝอย

2.1.1.1 ถังขยะ

เพื่อให้การจัดเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดการปนเปื้อนของขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จะต้องมีการตั้งจุดรวบรวมขยะมูลฝอย (Station) และให้มีการแบ่งแยกประเภทของถังรองรับขยะมูลฝอยตามสีต่าง ๆ โดยมีถุงบรรจุภายในถังเพื่อสะดวกและไม่ตกหล่น หรือแพร่กระจาย

ดังนี้

ภาพ 4 ถังขยะสีเขียว รองรับขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น ผัก ผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เป็นต้น

ภาพ 5 ถังขยะสีเหลือง รองรับขยะที่สามารถนำมารีไซเคิลหรือขายได้ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ เป็นต้น

ภาพ 6 ถังขยะสีเทาพลาสติก รongรับขยะที่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ ขวดยา ถ่านไฟฉาย กระป๋องสีสเปรย์ กระป๋องยาฆ่าแมลง ภาชนะบรรจุสารอันตรายต่างๆ เป็นต้น

ภาพ 7 ถังขยะสีฟ้า รongรับขยะย่อยสลายไม่ได้ ไม่เป็นพิษและไม่คุ้มค่าการรีไซเคิล เช่น พลาสติกห่อลูกอม ซองบะหมี่สำเร็จรูป ถุงพลาสติก โฟม และฟอล์ยที่เป็นอาหาร เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีถุงพลาสติกสำหรับรองรับขยะมูลฝอยในแต่ละถัง โดยมัดปากถุงสี่เตี๋ยวกับถังที่รองรับมูลฝอยตามประเภทดังกล่าวข้างต้น

ในกรณีที่มีพื้นที่ที่มีพื้นที่จำกัดในการจัดวางภาชนะรองรับขยะมูลฝอยและมีจำนวนคนที่ค่อนข้างมากในบริเวณพื้นที่นั้น เช่น ศูนย์การประชุม สนามบิน ควรมีถังที่สามารถรองรับขยะมูลฝอยได้ทั้ง 4 ประเภทในถังเดียวกัน โดยแบ่งพื้นที่ของถังขยะมูลฝอยออกเป็น 4 ช่อง และตัวถังรองรับขยะมูลฝอยทำด้วยสแตนเลส มีฝาปิดแยกเป็น 4 สี ในแต่ละช่องตามประเภทของขยะมูลฝอยที่รองรับ ดังนี้

1. ฝาสีเขียว รองรับขยะมูลฝอยที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว
2. ฝาสีเหลือง รองรับขยะมูลฝอยที่สามารถนำรีไซเคิลหรือขายได้
3. ฝาสีแดง รองรับขยะมูลฝอยที่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม
4. ฝาสีฟ้า รองรับขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้ ไม่เป็นพิษและไม่คุ้มค่าการรีไซเคิลและมีสัญลักษณ์ข้างถัง

สำหรับสถานที่บางแห่งควรมีคอนเทนเนอร์ขนาดใหญ่ตั้งไว้ สำหรับให้ประชาชนทิ้งขยะมูลฝอยแยกประเภทด้วย เช่น

1. ถังคอนเทนเนอร์ ความจุ 4,000-5,000 ลิตร สถานที่เก็บรวบรวมคือห้างสรรพสินค้า สวนสาธารณะ ตลาด ภัตตาคาร สนามกีฬา
2. ถังขนาดความจุ 120-150 ลิตร สำหรับห้างสรรพสินค้าสถานศึกษา สนามกีฬา โรงแรม โรงพยาบาล สถานีบริการน้ำมันทางเข้าหมู่บ้าน ถังสีเขียว เหลือง เทาฝาส้ม ฟ้า หรือถัง เทาหรือครีมคาดสีเขียว เหลือง ส้ม ฟ้า
3. ถังพลาสติกความจุ 50-60 ลิตร จุดที่กลุ่มชนส่วนใหญ่มีจุดที่กลุ่มชนส่วนใหญ่มีกิจกรรมร่วมกันเป็นโครงการ โรงภาพยนตร์ ฯลฯ

2.1.1.2 ถังขยะ

สำหรับคัดแยกขยะมูลฝอยฝนครีวเรือนและจะต้องมีการคัดแยกรวบรวมใส่ถุงขยะมูลฝอยตามสีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ถังสีเขียว รวบรวมขยะมูลฝอยที่เน่าเสีย และย่อยสลายได้เร็วสามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น ผัก ผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้

2. ถุงสีเหลือง รวบรวมขยะมูลฝอยที่สามารถนำมาทำรีไซเคิลหรือขายได้ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ อลูมิเนียม

3. ถุงสีแดง รวบรวมขยะมูลฝอยที่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ ขวดยา ถ่านไฟฉาย กระป๋องสีสเปรย์ กระป๋องสารฆ่าแมลง ภาชนะบรรจุสารอันตรายต่าง ๆ

4. ถุงสีฟ้า รวบรวมขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้ไม่เป็นพิษและไม่คุ้มค่าการรีไซเคิล เช่น พลาสติกห่อลูกอม ของบะหมี่สำเร็จรูป ถุงพลาสติก โฟม และพอลิที่เปื้อนอาหาร

2.1.2 เกณฑ์มาตรฐานภาชนะรองรับขยะมูลฝอย

2.1.2.1 ควรมีสัดส่วนของถังขยะมูลฝอยจากพลาสติกที่ใช้แล้วไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยน้ำหนัก

2.1.2.2 ไม่มีส่วนประกอบสารพิษ (Toxic Substances) หากจำเป็นต้องใช้สารเติมแต่งในปริมาณที่น้อยและไม่อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

2.1.2.3 มีความทนทาน แข็งแรงตามมาตรฐานสากล

2.1.2.4 มีขนาดพอเหมาะมีความจุเพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอย สะดวกต่อการถ่ายเทขยะมูลฝอยและการทำความสะอาด

2.1.2.5 สามารถป้องกัน แมลงวัน หนู แมว สุนัข และสัตว์อื่น ๆ มิให้สัมผัสหรือคุ้ยเขี่ยขยะมูลฝอยได้

2.1.3 จุดรวบรวมขยะมูลฝอยขนาดย่อม

เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมและประหยัด จึงต้องมีการจัดจุดรวบรวมขยะมูลฝอยขึ้นโดยจุดรวบรวมขยะมูลฝอยจะกำหนดไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ได้แก่ หมู่บ้าน โรงอาหาร โรงภาพยนตร์ โดยมีภาชนะรองรับตั้งไว้เป็นจุด ๆ เช่น หมู่บ้านจัดสรร กำหนดให้จุดรวบรวม 1 จุด ต่อจำนวนครัวเรือน 50-80 หลังคาเรือน จุดแรกจะตั้งที่ปากประตูทางเข้าหมู่บ้าน สำหรับ อพาร์ทเมนต์จะตั้งที่ลานจอดรถ บ้านที่อยู่ในซอยจุดแรกจะตั้งหน้าปากซอย แต่ละครัวเรือนจะรวบรวมขยะมูลฝอยที่คัดแยกได้ โดยถุงพลาสติกตามประเภทของสีต่าง ๆ มาทิ้งที่จุดรวบรวมขยะมูลฝอย

2.1.4 การแปรสภาพขยะมูลฝอย

ในการจัดการขยะมูลฝอย อาจจัดให้มีระบบที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการแปรสภาพขยะมูลฝอยคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะทางกายภาพเพื่อลดปริมาณเปลี่ยนรูปร่าง โดยวิธีคัดแยกเอาวัสดุที่สามารถหมุนเวียนใช้ประโยชน์ได้ออกมาวิธีการบดให้มีขนาดเล็กลง และวิธีอัดเป็นก้อนเพื่อลดปริมาตรของขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 20-75 ของปริมาตรเดิมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของเครื่องมือและลักษณะของขยะมูลฝอย ตลอดจนเลือกใช้วิธีการห่อหุ้มหรือการผูกมัดก้อนขยะมูลฝอยให้เป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น ผลที่ได้รับจากการแปรสภาพมูลฝอยนี้ จะช่วยให้การเก็บรวบรวม ขนถ่าย และขนส่งได้สะดวกขึ้น สามารถลดจำนวนเที่ยวของการขนส่ง ช่วยให้มีมลพิษจากถนนรถบรรทุกและช่วยรีดเอาน้ำออกจากขยะมูลฝอย ทำให้ไม่มีน้ำขยะมูลฝอยรั่วไหลในขณะขนส่ง ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีฝังกลบ โดยสามารถจัดวางซ้อนได้อย่างเป็นระเบียบจึงทำให้ประหยัดเวลา และค่าวัสดุในการกลบทับ และช่วยยืดอายุการใช้งานของบ่อฝังกลบได้อีกทางหนึ่งด้วย

การพิจารณาเครื่องมือแปรสภาพขยะมูลฝอยสามารถเลือกใช้ได้ตามองค์ประกอบและลักษณะสมบัติขยะมูลฝอย ประเภทของแหล่งกำเนิด สถานที่ตั้งระบบใดมีปัจจัยที่ควรพิจารณาดังนี้

1. ความสามารถในการทำงาน เครื่องมือจะช่วยทำงานอะไรบ้างให้ได้งานที่ดีขึ้นกว่าเดิม
2. ความเชื่อถือได้ ต้องการบำรุงรักษามากน้อยเพียงไร
3. การบริการ การตรวจเช็คและซ่อมแซม สามารถทำได้เองและผู้ขายมีบริการหลังการขาย
4. ความปลอดภัย เครื่องมือมีระบบป้องกันอันตรายแก่ผู้ใช้งานซึ่งอาจเกิดการเดินเลื้อยหรือขาดความรู้ความเข้าใจ
5. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดเสียงดังกลิ่นรบกวนหรือมลพิษอื่น ๆ
6. ความสวยงาม เครื่องมือไม่ดูเทอะทะก่อความรำคาญให้กับสายตา
7. ค่าใช้จ่าย ต้องคำนึงถึงเงินลงทุนและค่าบำรุงรักษารายปีอยู่ในระดับราคาที่ยอมรับได้

2.2 การลดและการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย

2.2.1 การลดปริมาณขยะมูลฝอย

การลดปริมาณขยะมูลฝอยให้ได้ผลดีต้องเริ่มต้นที่การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อน ทำให้ได้วัสดุเหลือใช้ที่มีคุณภาพสูง สามารถนำไป Reused-Recycle ได้ง่าย รวมทั้งปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดมีปริมาณน้อยลงด้วย ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละชุมชน เช่น คริวเรือน ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า สำนักงาน บริษัท สถานที่ราชการต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งปริมาณ และลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันด้วย ทั้งนี้การคัดแยกขยะมูลฝอยสามารถดำเนินการได้ 4 ทางเลือก คือ

ทางเลือกที่ 1 การคัดแยกขยะมูลฝอยทุกประเภทและทุกชนิด

ทางเลือกที่ 2 การคัดแยกขยะมูลฝอย 4 ประเภท (Four Cans)

ทางเลือกที่ 3 การคัดแยกขยะสด ขยะแห้ง และขยะอันตราย

ทางเลือกที่ 4 การคัดแยกขยะสดและขยะแห้ง (Two Cans)

2.2.2 การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มีอยู่หลายวิธีขึ้นอยู่กับสภาพและลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอยซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 5 แนวทางหลัก ๆ คือ

2.1.2.1 การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Material Recovery) เป็นการนำมูลฝอยที่สามารถคัดแยกได้กลับมาใช้ใหม่ โดยจำเป็นต้องผ่านกระบวนการแปรรูปใหม่ (Recycle) หรือแปรรูป (Reuse) ก็ได้ เช่น การทำสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้

2.1.2.2 การแปรรูปเพื่อเปลี่ยนเป็นพลังงาน (Energy Recovery) เป็นการนำขยะมูลฝอยที่สามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานความร้อนหรือเปลี่ยนเป็นรูปก๊าซชีวภาพมาใช้ประโยชน์

2.1.2.3 การนำขยะมูลฝอยจำพวกเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทานอาหารหรือการประกอบอาหารไปเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงสัตว์ด้วยมูลฝอยอินทรีย์

2.1.2.4 การนำขยะมูลฝอยไปปรับสภาพให้มีประโยชน์ต่อการบำรุงรักษาดิน เช่น การนำขยะมูลฝอยสดหรือเศษอาหารมาหมักทำปุ๋ย เช่น การทำปุ๋ยหมัก

2.1.2.5 การนำขยะมูลฝอยปรับปรุงพื้นที่โดยนำขยะมูลฝอยมา
กำจัดโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ (Sanitary landfill) จะได้พื้นที่สำหรับใช้ปลูกพืช สร้าง
สวนสาธารณะ สนามกีฬา เป็นต้น

2.3 เทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอย

สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระบบใหญ่ คือ

2.3.1 ระบบหมักทำปุ๋ย

เป็นการย่อยสลายอินทรีย์สารโดยขบวนการทางชีววิทยาของ
จุลินทรีย์เป็นตัวการย่อยสลายให้แปรสภาพเป็นแร่ธาตุที่มีลักษณะค่อนข้างคงรูป มีสีดำค่อนข้าง
แห้ง และสามารถใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของดิน ขบวนการหมักทำปุ๋ยสามารถแบ่งเป็น 2
ขบวนการ คือขบวนการหมักแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic Decomposition) ซึ่งเป็นการสร้าง
สภาวะที่จุลินทรีย์ชนิดที่ดำรงชีพโดยใช้ออกซิเจนย่อยสลายอาหารแล้วเกิดการเจริญเติบโตอย่าง
รวดเร็ว และกลายเป็นสภาพเป็นแร่ธาตุเป็นขบวนการที่ไม่เกิดก๊าซกลิ่นเหม็น ส่วนอีกขบวนการเป็น
ขบวนการหมักแบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic Decomposition) เป็นการสร้างสภาวะให้เกิด
จุลินทรีย์ชนิดที่ดำรงชีพโดยใช้ออกซิเจนเป็นตัวช่วยย่อยสลายอาหาร และแปรสภาพกลายเป็น
แร่ธาตุขบวนการนี้มักจะเกิดก๊าซที่มีกลิ่นเหม็น เช่น ก๊าซไข่เน่า (Hydrogen Sulfide: H₂S) แต่
ขบวนการนี้จะมีผลดีที่เกิดก๊าซมีเทน (Methane Gas) ซึ่งเป็นก๊าซที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์
เป็นเชื้อเพลิงได้

2.3.2 ระบบการเผาในเตาเผา

เป็นการทำลายขยะมูลฝอยด้วยวิธีการเผาทำลายในเตาเผาที่
ได้รับการออกแบบก่อสร้างที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยต้องให้มีอุณหภูมิในการเผาที่ 850 -
1,200 องศาเซลเซียส เพื่อให้การทำลายที่สมบูรณ์ที่สุด แต่ในการเผาหมักก่อให้เกิดมลพิษด้าน
อากาศได้แก่ ฝุ่นขนาดเล็ก ก๊าซพิษต่างๆ เช่น ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (Sulfur Dioxide: SO₂) เป็น
ต้น นอกจากนี้แล้วยังอาจเกิดไดออกซิน (Dioxins) ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งและเป็นสารที่กำลังอยู่ใน
ความสนใจของประชาชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีระบบควบคุมมลพิษทางอากาศและดักมิให้
อากาศที่ผ่านปล่องออกสู่บรรยากาศมีค่าเกินกว่าค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศจากเตาเผาที่
กำหนด

2.3.3 ระบบฝังกลบอย่างถูกสุขอนามัย (Sanitary Landfill)

เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการนำไปฝังกลบในพื้นที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกตามหลักวิชาการทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิศวกรรม สถาปัตยกรรม และการยินยอมจากประชาชน จากนั้นจึงทำการออกแบบ และก่อสร้าง โดยมีการวางมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น การปนเปื้อนของน้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยที่เรียกว่า น้ำชะขยะมูลฝอย (Leachate) ซึ่งถือว่าเป็นน้ำเสียที่มีค่าความสกปรกสูงไหลซึมลงสู่ชั้นน้ำใต้ดิน ทำให้คุณภาพน้ำใต้ดินเสื่อมสภาพลงจนส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ใช้น้ำเพื่อการอุปโภค และบริโภค นอกจากนี้ยังต้องมีมาตรการป้องกันน้ำท่วม กลิ่นเหม็น และผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์ รูปแบบการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขอนามัย อาจใช้วิธีขุดให้ลึกลงไปในพื้นที่ดินหรือการถมให้สูงขึ้นจากระดับพื้นดิน หรืออาจจะใช้ผสมสองวิธี ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ

หลักเกณฑ์การเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย

ในการพิจารณาพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นสถานที่ตั้งศูนย์กำจัดขยะนั้นจะต้องทราบความต้องการขนาดที่ดินที่จะใช้ และที่ตั้งของท้องถิ่นที่จะเข้าร่วมดำเนินการ โดยอาจจะพิจารณาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแห่งเดิมของท้องถิ่นที่มีศักยภาพรองรับ หรือขยายการรองรับขยะมูลฝอยภายในจังหวัดแต่ละแห่ง และอาจจะมีอำนาจศูนย์กำจัด 1-2 แห่ง พร้อมกันจัดให้มีสถานีขนถ่ายตามความจำเป็นและเหมาะสม

หลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นสถานที่ตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน สามารถใช้เกณฑ์มาตรฐาน และแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่กรมควบคุมมลพิษได้จัดทำขึ้นดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ของสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย และสถานที่นำวัสดุกลับคืน

1.1 ไม่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ตามมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2538

1.2 ตั้งอยู่ห่างแนวเขตโบราณสถานตาม พ.ร.บ. โบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร

1.3 ควรตั้งอยู่ห่างจากชุมชนไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร
 2. เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ของสถานที่กำจัดโดยเตาเผา และสถานที่หมักทำปุ๋ย ไม่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ตามมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2528

2.1 ตั้งอยู่ห่างจากแนวเขตโบราณสถาน ตาม พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร

2.2 ควรตั้งอยู่ห่างจากชุมชนไม่น้อยกว่า 2 กิโลเมตร

2.3 ที่ตั้งของสถานที่กำจัดโดยเตาเผาควรเป็นที่โล่ง ไม่อยู่ในที่อับลม

3. เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ของสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอย
 3.1 ไม่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ตามมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2528

3.2 ตั้งอยู่ห่างจากแนวเขตโบราณสถาน ตาม พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร

3.3 ตั้งอยู่ห่างจากแนวเขตสนามบินไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร

3.4 ควรตั้งอยู่ห่างจากบ่อน้ำดื่ม หรือโรงผลิตน้ำประปาในปัจจุบันไม่น้อยกว่า 700 เมตร

3.5 ควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นมารวมทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland) ไม่น้อยกว่า 300 เมตร ยกเว้นแหล่งน้ำที่ตั้งอยู่ในสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอย

3.6 เป็นพื้นที่ซึ่งสภาพธรณีวิทยา หรือลักษณะใต้พื้นดินมั่นคงแข็งแรงพอที่จะรองรับขยะมูลฝอย

3.7 ควรเป็นพื้นที่ดอนในกรณีเป็นพื้นที่ลุ่มที่มีโอกาสเกิดน้ำท่วมฉับพลันหรือน้ำป่าไหลหลาก จะต้องมีการป้องกันแก้ไข

3.8 ควรเป็นพื้นที่ซึ่งระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึก ในกรณีที่ระดับน้ำใต้ดินอยู่สูงจะต้องมีการป้องกันแก้ไข

3.9 เมื่อพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ไว้ได้ 1-3 แห่ง แล้วควรจัดทำประชาพิจารณ์ให้เกิดความยอมรับของประชาชน ก่อนที่จะดำเนินการต่อไป

2.4 แนวทางการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน

ของเสียอันตรายหมายถึง ของเสียใดๆ ที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อน วัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษวัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อนที่ทำให้เกิดระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

ของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้แก่ บ้านเรือน ร้านล้างฟิล์ม อัดขยายรูป ร้านซักแห้ง ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น ซึ่งมีประมาณ 300,000 ตัน ถูกทิ้งรวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตัวอย่างของเสียอันตรายจากชุมชน เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์มีสารปรอท บัลลัสตรมีสารฟอสฟีน น้ำยาทำความสะอาดมีฤทธิ์เป็นกรด-ด่าง และแอมโมเนีย กระจกเงาแมลงมีสารเคมีตกค้าง น้ำมันเครื่อง แบตเตอรี่มีสารไฮโดรคาร์บอนและโลหะหนัก สี ทินเนอร์ มีสารทำลาย ถ่านไฟฉายมีแมงกานีส ปรอท และโลหะหนักอื่น ๆ

หากของเสียเหล่านี้ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธี อาจจะทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ของเสียอันตรายในบ้านเรือน

1. หลอดฟลูออเรสเซนต์มีปรอท บัลลัสตรมีสารฟอสฟีน
2. น้ำยาทำความสะอาดมีกรด ด่าง และแอมโมเนีย
3. กระจกเงาแมลงมียาฆ่าแมลงตกค้าง กระจกสเปรย์มีสารเคมี

ตกค้าง

4. น้ำมันเครื่อง แบตเตอรี่ มีสารไฮโดรคาร์บอน และโลหะหนัก
5. สี ทินเนอร์ มีสารทำลาย
6. ถ่านไฟฉายมีแมงกานีส ปรอท และโลหะหนักอื่น ๆ

วิธีการจัดการของเสียอันตรายในบ้านเรือน

เลือกซื้อ/เลือกใช้

1. ซื้อ/ใช้เท่าที่จำเป็น
2. ซื้อ/ใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สินค้าฉลากเขียว เช่น

ถ่านไฟฉาย สูตรไม่ผสมสารปรอท ตู้เย็นฉลากเขียว สีอิมัลชันสูตรลดสารพิษ เป็นต้น

3. ซื้อ/ใช้ สารสกัดจากธรรมชาติหรือสมุนไพร แทนการใช้สารเคมีที่สังเคราะห์ขึ้น

4. ซื้อ/ใช้ สินค้าที่ใช้ซ้ำใหม่ได้เช่น ถ่านไฟฉายที่ชาร์จใหม่ได้ ใช้น้ำยาทำความสะอาดชนิดเติม เพื่อลดปริมาณภาชนะบรรจุ

5. ไม่ทิ้งของเสียอันตรายปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป

6. ไม่ทิ้งลงพื้น ท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำ

7. แยกเก็บไว้ในภาชนะที่ไม่รั่วซึม รอหน่วยงานท้องถิ่น มาเก็บไปกำจัด

8. นำไปทิ้งในภาชนะที่หน่วยงานท้องถิ่นจัดหาให้หรือนำไปให้เจ้าหน้าที่ที่มาเก็บ ในวันที่กำหนด

9. นำไปส่งคืนร้านตัวแทน จำหน่าย เพื่อรับส่วนลด และแลกซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่

แนวทางในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี

ท้องถิ่น/เทศบาล

1. รณรงค์ให้ผู้ประกอบการและประชาชนคัดแยกของเสียอันตราย ไม่ทิ้งรวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป

2. จัดหาภาชนะรองรับของเสียอันตรายที่มีฝาปิด ไม่รั่วซึม และเหมาะสมกับประเภทของของเสียอันตราย

3. จัดหารถเก็บขนชนิดพิเศษเพื่อเก็บขนของเสียอันตราย

4. กำหนดวันรณรงค์ เพื่อเก็บรวบรวมของเสียอันตราย เช่น วันหยุดนักขัตฤกษ์ วันสิ้นปี วันสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5. จัดทำระบบกำกับการณ์การขนส่ง (Manifest System) โดยควบคุมตั้งแต่แหล่งกำเนิด การเก็บรวบรวม การเคลื่อนย้ายจนถึงสถานที่กำจัด

6. จัดสร้างสถานีขนถ่ายของเสียอันตรายประจำจังหวัด เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม และคัดแยกของเสียอันตราย ส่วนที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่จะถูกนำไปกำจัดยังศูนย์กำจัดประจำภาคต่อไป

7. จัดสร้างศูนย์กำจัดของเสียอันตรายประจำภาคโดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกสถานที่ การจัดซื้อที่ดินการออกแบบระบบ การก่อสร้าง ควบคุมการดำเนินงาน

8. ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบและส่งเสริมให้
ความรู้กับประชาชน

9. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการของเสีย
อันตรายอย่างถูกวิธี

แนวทางในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี

ผู้ประกอบการ

1. ไม่ทิ้งของเสียอันตรายประเภทน้ำมันเครื่อง ทินเนอร์ น้ำมันสน
น้ำยาฟอกขาว น้ำยาทำความสะอาด น้ำยาล้างรูป หมึกพิมพ์ ของเสียติดเชื้อ สารเคมีจาก
ห้องปฏิบัติการ หลอดฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉาย ฯลฯ รวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป

2. ไม่ทิ้งลงพื้น ไม่ฝังดิน ไม่ทิ้งลงท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำ

3. แยกเก็บของเสียอันตรายไว้ในภาชนะเดิมที่รั่วซึม เพื่อรอ
หน่วยงานท้องถิ่นมาเก็บไปกำจัด

4. นำไปทิ้งในภาชนะที่ท้องถิ่นจัดทำให้หรือนำไปทิ้งในสถานที่ที่
กำหนด

5. นำซากของเสียอันตรายไปคืนร้านตัวแทนจำหน่าย เช่น ซาก
แบตเตอรี่ ซากถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลง

การดำเนินงานของกรมควบคุมมลพิษ

1. สำรวจ จัดทำข้อมูลพื้นฐาน ชนิด ปริมาณ และการจัดการของเสีย
อันตรายจากกิจกรรมต่าง ๆ

2. จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อคัดเลือกสถานที่ตั้ง
ศูนย์กำจัดของเสียอันตราย

3. กำหนดกลไกการคัดแยก การเก็บรวบรวมการเรียกคืนซาก การ
จัดเก็บค่าธรรมเนียมในการกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชน

4. กำหนดสถานที่ตั้ง รูปแบบ และเทคโนโลยีของระบบและกำจัดของ
เสียอันตรายจากชุมชนแบบรวมศูนย์

5. จัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการจัดการของเสียอันตรายจาก
ชุมชน ตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน

แผนแม่บทการวิจัยของศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ

แผนแม่บทการวิจัยของศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ

20 ปี ประกอบด้วย 11 แผนงาน ได้แก่

1. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ด้านสุขภาพ

พัฒนาระบบและแหล่งข้อมูลของศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ การพัฒนาระบบ

การขนส่ง การวิจัย และการศึกษา

2. จัดตั้งองค์กรการวิจัยของศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ

ระดับท้องถิ่น

3. กำหนดรูปแบบและวิธีการศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบของศูนย์

วิจัยจากต่างประเทศและแหล่งทุนจากต่างประเทศต่าง ๆ เช่น วิทยาลัย

การสาธารณสุข การวิจัย การวิจัย การวิจัย การวิจัย การวิจัย การวิจัย

และการพัฒนาระบบสุขภาพ การวิจัย การวิจัย การวิจัย การวิจัย การวิจัย

อื่น ๆ เช่น วิทยาลัย การวิจัย การวิจัย การวิจัย การวิจัย การวิจัย

4. จัดตั้งศูนย์วิจัยของศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ โดยแต่ละศูนย์จะ

ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เช่น แพทย์ พยาบาล นักวิจัย

อย่างไร้พหุสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสุขภาพ

5. จัดตั้งระบบข้อมูลของศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ โดยทำการ

จัดตั้งสถาบันวิจัยและข้อมูลอื่น ๆ ออกแบบและจัดตั้งศูนย์วิจัย

สุขภาพของประเทศไทย

6. ส่งเสริมงานวิจัยของศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ

เป้าหมาย

6.1 บ้านพักอาศัย

6.2 อุโมงค์รถและสถานีบริการน้ำมัน

6.3 โรงพยาบาล

6.4 เกษตรกรรม

6.5 กลไกการเรียกคืนซาก ให้นำซากผลิตภัณฑ์เสื่อมสภาพหรือไม่ใช้แล้ว เช่น ซากถ่านไฟฉาย ซากแบตเตอรี่ ภาชนะบรรจุสารฆ่าแมลง ฯลฯ ไปคืนร้านจำหน่าย หรือแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมทั้งจัดทำโครงการรีไซเคิล และการนำกลับมาใช้ใหม่

6.6 ติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน จัดการของเสียอันตรายชุมชนและการดำเนินงานของศูนย์ในภูมิภาคต่าง ๆ

6.7 ผูกอบรมเจ้าหน้าที่ หน่วยงานกลางและท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของแต่ละศูนย์ ตลอดจนเจ้าของแหล่งกำเนิดของเสียอันตราย

6.8 จัดทำระบบฐานข้อมูลและเอกสารกำกับ การขนส่งของเสียอันตราย เพื่อควบคุมตั้งแต่แหล่งกำเนิด การเก็บรวบรวม การเคลื่อนย้าย จนถึงสถานที่กำจัด

6.9 ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี

1.5 การจัดการขยะในประเทศไทย

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

การดำเนินงานเพื่อจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา ท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถให้บริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้มากขึ้น ทำให้ปัญหาขยะตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหาการจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะอยู่มากตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหาการจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะอยู่มาก แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อก่อสร้างระบบกำจัดที่ถูกสุขลักษณะมากขึ้น แต่ยังมีหลายพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และยังมีท้องถิ่นหลายแห่งที่มีระบบแล้วก็ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ถูกสุขลักษณะตามที่ได้ออกแบบไว้ได้ และบางแห่งได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชนจนไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้

ทั้งนี้เนื่องจากการทำโครงการที่ผ่านมาไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมที่จะดำเนินงานดูแลรักษาระบบอย่างต่อเนื่องทำให้มีข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและองค์การบริหารจัดการที่ชัดเจน นอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้มี

สถานที่กำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกสุขลักษณะขนาดต่าง ๆ กันกระจายทั่วไป ทำให้สิ่งแวดล้อมงบประมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ มีผลทำให้การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอย

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยในหลาย ๆ พื้นที่ของประเทศ ได้ข้อสรุปว่า รูปแบบศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการขยะมูลฝอยที่แก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเป็นการมุ่งเน้นให้ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกันนำขยะมูลฝอยมากำจัดร่วมกัน ซึ่งแนวทางนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาค้นได้ในระยะยาว และเพื่อเป็นการลดภาระของรัฐบาลด้านการลงทุนและการบริหารจัดการ อีกทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามา มีบทบาทร่วมลงทุนและดำเนินการ โดยรูปแบบการลงทุนและดำเนินการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยอาจทำได้หลายวิธี อาทิ เอกชนเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการเองทั้งหมด รัฐร่วมลงทุนกับภาคเอกชน รัฐลงทุนการก่อสร้างระบบและให้เอกชนดำเนินการ เป็นต้น

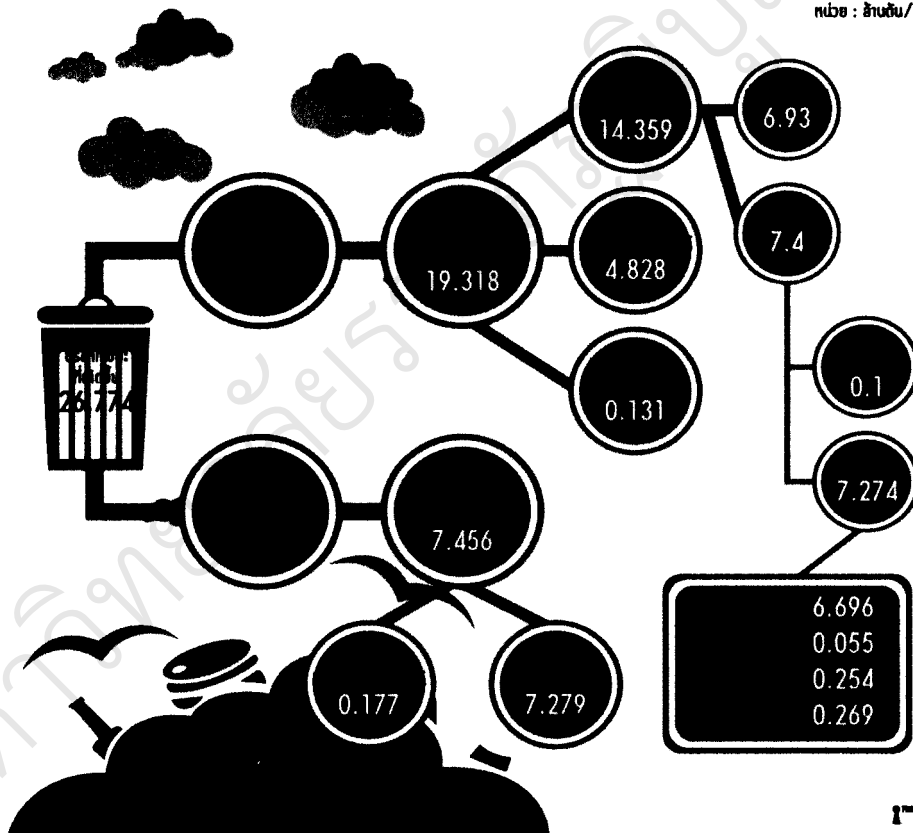
อย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกันต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นจำเป็นต้องกำหนดแนวทางและทิศทางในการดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณโดยใช้รูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย ร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในโอกาสต่อไป และเป็นการแก้ไขปัญหาลดผลกระทบอันเนื่องจากการจัดการขยะในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกหลักสุขาภิบาล สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคาราคาเขินสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนขนาดเล็ก และยังประหยัดงบประมาณบุคลากร พื้นที่ในการกำจัดขยะมูลฝอย ทั้งนี้เพื่อคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยของประชาชน การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจรคือมีสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้จะประกอบด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาระบบการจัดการขยะมูลฝอยครบวงจรตั้งแต่ระบบการเก็บรวบรวม การคัดแยก การนำกลับไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย แนวทางของการจัดการขยะมูลฝอยโดยรูปแบบศูนย์กำจัดรวมกันนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณารูปแบบของการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร เพื่อดำเนินการจัดการในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบโดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ และการคาดการณ์ในอนาคต ตลอดจนสัดส่วนหรือลักษณะองค์ประกอบของขยะมูลฝอยทางด้านกายภาพ เคมีและอื่น ๆ โดยข้อมูลเหล่านี้ นำไปใช้ในการวางแผนและออกแบบระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่สามารถรับได้ในระยะเวลา 20 ปี ตั้งแต่ขั้นตอนการคัดแยกการเก็บรวบรวม การขนส่ง การนำไปใช้ประโยชน์และการกำจัด โดยคำนึงถึงเทคโนโลยีที่มี

ความเหมาะสม รวมทั้งการคัดเลือกพื้นที่ รูปแบบของการบริหารจัดการ และการมาตรการลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยจัดให้มีการรณรงค์และนำระบบการนำวัสดุกลับคืนมาใช้ให้มากขึ้น พร้อมทั้งพิจารณาค่าลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วนตลอดอายุโครงการ (กรมควบคุมมลพิษ, 2558)

ในปี 2556 กรมควบคุมมลพิษสำรวจปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 7,782 แห่ง พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยรวม 26.77 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 2 ล้านตัน โดยขยะมูลฝอยร้อยละ 46 มาจากองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ร้อยละ 38 มาจากเทศบาล และร้อยละ 16 มาจากกรุงเทพฯ

การไหลของขยะมูลฝอยชุมชนปี 2556

หน่วย : ล้านตัน/ปี

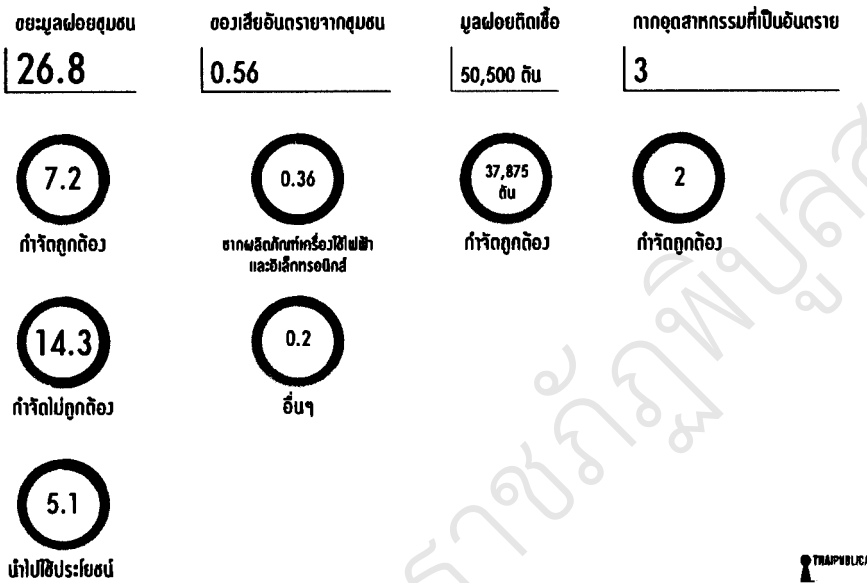
ภาพ 8 แสดงการไหลของขยะมูลฝอยชุมชนปี 2556

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2558 : 45

จากขยะมูลฝอยปริมาณ 26.77 ล้านตัน แบ่งเป็นปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดแบบถูกต้อง จำนวน 7.2 ล้านตัน (ร้อยละ 27) ปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดแบบไม่ถูกต้อง 6.9 ล้านตัน (ร้อยละ 26) ปริมาณขยะมูลฝอยที่ไม่ได้เก็บขนทำให้ตกค้างในพื้นที่ 7.6 ล้านตัน (ร้อยละ 28) และปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ 5.1 ล้านตัน (ร้อยละ 19)

สถานการณ์โดยรวมปี 2556

หน่วย : ล้านตัน

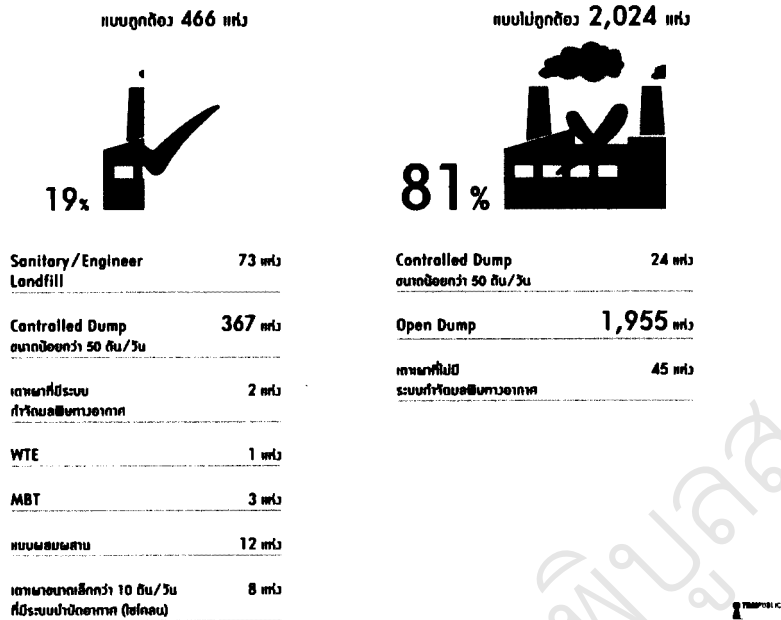
TRAPBOLICA

ภาพ 9 แสดงสถานการณ์โดยรวมปี 2556

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2558 : 46

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยรวม 2,490 แห่ง แต่เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกต้องเพียง 466 แห่งเท่านั้นหรือคิดเป็นร้อยละ 19 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 81 นั้นเป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยไม่แบบถูกต้อง เช่น เทกองกลางแจ้ง เผาในที่โล่ง ลักลอบทิ้ง ฯลฯ ดังนั้นในปี 2556 ประเทศไทยจึงมีขยะมูลฝอยสะสม 19.9 ล้านตัน ซึ่งมีขนาดใหญ่เท่ากับ “ดึกไบหยก 2” จำนวน 103 ดึกเรียงต่อกัน

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั่วประเทศ 2,490 แห่ง

ภาพ 10 แสดงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั่วประเทศ 2,490 แห่ง

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2558 : 47-49

จากการสำรวจของกรมควบคุมมลพิษพบว่า ทุกจังหวัดของไทยมีปัญหาวิกฤติเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย โดย 20 อันดับแรกที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ สงขลา สมุทรปราการ กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ราชบุรี เพชรบุรี แพร่ ปราชินบุรี พระนครศรีอยุธยา ระนอง นครพนม ปัตตานี ฉะเชิงเทรา ร้อยเอ็ด ลพบุรี อ่างทอง ขอนแก่น บุรีรัมย์ และชุมพร ตามลำดับ และจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยสะสม 20 อันดับแรก ได้แก่ สงขลา สมุทรปราการ กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี ราชบุรี ขอนแก่น พระนครศรีอยุธยา ปราชินบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี นครราชสีมา ลำปาง แพร่ ลพบุรี ชัยนาท นครปฐม เพชรบูรณ์ และระนองตามลำดับ ในขณะที่นนทบุรี ภูเก็ต และกรุงเทพฯ เป็นจังหวัดสะอาดที่ไม่มีปัญหาวิกฤติด้านการจัดการขยะมูลฝอยและไม่มีปริมาณขยะสะสมภายในจังหวัด

ข้อมูลสถานที่กำจัดขยะของ 20 จังหวัดแรก (ยกเว้น นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และชุมพร) ที่มีปัญหาวิกฤติเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า มีสถานที่กำจัดถูกต้องรวม 40 แห่ง แต่มีสถานที่กำจัดที่ไม่ถูกต้องถึง 509 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบ่อขยะแบบฝังกลบโดยรวม

แล้วมีพื้นที่ฝังกลบขยะประมาณ 6,700 ไร่ (มีข้อมูล 12 จังหวัดจาก 20 อันดับแรก) โดยขอนแก่น มีพื้นที่ฝังกลบขยะมากที่สุดประมาณ 1,300 ไร่

ด้านอัตราการผลิตขยะต่อคนต่อวันพบว่า สูงขึ้นต่อเนื่องทุกปีจาก 1.03 กิโลกรัมต่อคนต่อวันในปี 2551 เป็น 1.15 กิโลกรัมต่อคนต่อวันในปี 2556 แต่หากคำนวณตามพื้นที่ที่เกิดขยะมูลฝอย พบว่า อัตราการเกิดขยะมูลฝอยกิโลกรัมต่อคนต่อวัน เป็นดังนี้ เทศบาลนคร เท่ากับ 1.89 เทศบาลเมือง 1.15 เทศบาลตำบล 1.02 เมืองพัทยา 3.90 และองค์กรบริหารส่วนตำบล 0.91

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย 9 แบบดังนี้ 1.การฝังกลบเชิงวิศวกรรม (engineer landfill) 2.การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) 3.การฝังกลบแบบเทกองควบคุม (Control Dump) 4.เตาเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ 5.การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน (WTE) 6.การหมักทำปุ๋ย (Compost) 7.การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล-ชีวภาพ (MBT) 8.การเทกอง (Open Dump) 9.การเผากลางแจ้ง (Open Dump)

สำหรับของเสียอันตรายประมาณการว่า เกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 2.65 ล้านตัน ซึ่งมาจากภาคอุตสาหกรรม 2.04 ล้านตันหรือร้อยละ 77 และมาจากชุมชน 0.61 ล้านตัน ร้อยละ 23 โดยของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมเกือบครึ่งหนึ่งอยู่ในภาคตะวันออก ส่วนที่เหลือมาจากกรุงเทพฯ ปริมณฑล และแหล่งอุตสาหกรรมในภาคกลาง

แม้ว่ากรมโรงงานอุตสาหกรรมและการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมการกำจัดของเสียอันตราย แต่ปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมยังคงมีต่อเนื่องในหลายพื้นที่โดยเฉพาะจังหวัดในภาคตะวันออกเช่น ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และสมุทรปราการ

สำหรับของเสียอันตรายจากชุมชนร้อยละ 65 เป็นซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรทัศน์ (ร้อยละ 27), เครื่องปรับอากาศ (ร้อยละ 19), ตู้เย็น, เครื่องซักผ้า, คอมพิวเตอร์, เครื่องเล่นวีซีดี/ดีวีดี, โทรศัพท์, กล้องถ่ายรูป ฯลฯ ส่วนอีกร้อยละ 35 เป็นแบตเตอรี่ หลอดไฟ ภาชนะบรรจุสารเคมี ด้านวิธีการกำจัดของเสียอันตรายในชุมชน กลุ่มของแบตเตอรี่ หลอดไฟ ภาชนะบรรจุสารเคมี มักทิ้งรวมกับขยะทั่วไป ส่วนขยะกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่จะขายให้กับร้านหรือผู้รับซื้อของเก่า แต่การถอดแยกชิ้นส่วนก็อาจจะไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และอาจมีการปล่อยสารเคมีปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทเอกชนที่รับกำจัดของเสียอันตรายเพียง 4 แห่ง แบ่งเป็นระบบฝังกลบแบบปลอดภัย 3 แห่ง คือ บริษัทเบตเตอร์เวิลด์กรีน จำกัด (มหาชน) ที่ สระบุรี, บริษัทเจนโก้ จำกัด (มหาชน) ที่ราชบุรี และบริษัทโพรเฟสชั่นแนลเวสต์ จำกัด ที่ สระแก้ว และระบบเตาเผาขยะอันตราย 1 แห่งคือ บริษัทออคคีปรากการ จำกัด ที่สมุทรปราการ ด้านขยะมูลฝอยติดเชื้อ พบว่า ปี 2556 มีปริมาณประมาณ 50,481 ตัน โดยร้อยละ 75 มาจาก โรงพยาบาลของรัฐและเอกชน ซึ่งโรงพยาบาลดังกล่าวมีงบประมาณ ในการบริหารจัดการและมี แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการจัดการมูลฝอยติดเชื้อให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 ประกอบกับการขอรับรองตาม มาตรฐานการประเมินและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (Hospital Accreditation หรือระบบ HA) และปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดให้สถานบริการสาธารณสุขและห้องปฏิบัติการ เชื้ออันตรายในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการจ้างเอกชนดำเนินการขนส่งมูลฝอยติดเชื้อใช้ เอกสารกำกับกับการขนส่งมูลฝอยติดเชื้อ (Infectious Waste Manifest System แล้ว ตั้งแต่วันที่ 21 พฤศจิกายน 2556

สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอยติดเชื้อปัจจุบันมีโรงพยาบาลมีเตาเผากำจัดเองอย่าง น้อย 142 แห่ง คิดเป็นปริมาณขยะประมาณ 2,352 ตันต่อปี ส่วนปริมาณขยะมูลฝอยติดเชื้อที่ เหลือ โรงพยาบาลจะให้เอกชนดำเนินการ โดยส่งไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขององค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นจำนวน 14 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี เทศบาล นครอุดรธานี เทศบาลเมืองวารินชำราบ เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลนครยะลา เทศบาลนคร พิษณุโลก เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลเมืองน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลนครสมุทรสาคร และเทศบาลนครหาดใหญ่ และสถานที่ กำจัดของเอกชน ไม่น้อยกว่า 8 แห่ง

ส่วนสถานบริการสาธารณสุขขนาดเล็ก ได้แก่ คลินิก โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลหรือสถานีอนามัย และสถานพยาบาลสัตว์ ยังพบข้อจำกัดเรื่องการเก็บรวบรวม การขนส่งและการกำจัดขยะมูลฝอยติดเชื้อ ทั้งนี้ขยะบางส่วนจะถูกส่งไปกำจัดร่วมกับ โรงพยาบาลของรัฐที่เป็นเครือข่าย บางส่วนอาจทิ้งปนไปกับมูลฝอยชุมชน

จากปัญหาด้านการจัดการขยะดังกล่าวทางกรมควบคุมมลพิษต้องการผลักดันให้ การจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ ด้วยกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์หลัก คือ

1. การเสริมสร้างสังคมรีไซเคิล

2. การจัดระบบการเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
3. การรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Cluster)
4. การแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน (Waste to Energy)
5. การวิจัย พัฒนา เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ
6. การให้เอกชนมีส่วนร่วมดำเนินการในรูปแบบ Public Private Partnerships (PPPs) (กรมควบคุมมลพิษ, 2558)

นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยในปัจจุบัน

1. นโยบาย

สำหรับนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ได้มีการกำหนดไว้ในแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่สำคัญตามแนวทางที่พริยุดม วรรณพฤกษ์ (2555:43) ได้กล่าวไว้

1.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) พบว่ามีการกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนไว้ 2 ด้าน ได้แก่ กำหนดให้มีการจัดการขยะมูลฝอยถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น และ กำหนดให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 โดยมีแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย โดยสนับสนุนการจัดตั้งระบบที่สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพของท้องถิ่น และส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในการดำเนินงาน สนับสนุนการลดปริมาณของเสีย ณ แหล่งกำเนิด โดยส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด รวมทั้งใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการสร้างแรงจูงใจเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย เช่น การเก็บภาษีการปล่อยมลพิษ หรือค่าธรรมเนียมการใช้สินค้าที่ก่อมลพิษสูง เร่งรัดการลงทุนก่อสร้างระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ประกอบด้วย การคัดแยกที่ต้นทาง ระบบการกำจัดที่ถูกต้องหลักวิชาการและการใช้ประโยชน์ เช่น การทำปุ๋ย การผลิตพลังงาน ส่งเสริมธุรกิจชุมชน และธุรกิจเอกชนจากวัสดุรีไซเคิล รวมทั้งสนับสนุนให้มีการผลิตและใช้พลังงานทดแทนจากของเสีย โดยสร้างมาตรการจูงใจในการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานให้เกิดผลในทางปฏิบัติตลอดจนออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอในการบริหารจัดการและบำรุงรักษาระบบการจัดของเสียอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 นโยบายและแผนส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540 –2559 ซึ่งในปัจจุบันได้จัดทำและดำเนินการตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2555 –2559 และแผนจัดการมลพิษ 2555–2559 โดยมีการกำหนดเป้าหมาย อัตราการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตรายชุมชน และมูลฝอยติดเชื้ออย่างถูกหลักวิชาการต่อปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 อัตราการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ (Recycle) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ และมีแนวทางดำเนินการสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.3 นโยบายของรัฐบาล โดยในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แถลงว่า ให้ความสำคัญกับการจัดการระบบกานจัดขยะ ของเสียอันตราย มลพิษทางอากาศ หมอกควัน โดยวิธีที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย และการจัดการน้ำเสียชุมชน

1.4 นโยบายการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นนโยบายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยสนับสนุนการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้โครงการมีขนาดที่เหมาะสมทั้งด้านการลงทุนและการบริหารดำเนินการ

1.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ดัดสนใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

1.6 นโยบายส่งเสริมพลังงานทดแทน กระทรวงพลังงานโดยกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ได้จัดทำแผนอนุรักษ์พลังงานฉบับที่ 3 พ.ศ. 2548-2554 และกำหนดเป้าหมายให้พัฒนาพลังงาน ทดแทนให้มีสัดส่วนการใช้เพิ่มขึ้นโดยในปี 2554 จะต้องมีส่วน ร้อยละ 9.2 ของความต้องการพลังงาน รวมของประเทศหรือสามารถทดแทนการใช้พลังงานเชิง พาณิชยกรรมประมาณ 7,530 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ ซึ่งต่อมา กระทรวงพลังงานได้กำหนด มาตรการเพิ่มเติมเพื่อเป็นการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนรวมถึงขยะมูลฝอย

คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติเห็นชอบในการใช้มาตรการจูงใจด้านราคาผ่านระเบียบการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็กและผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก โดยกำหนดส่วนเพิ่มอัตราซื้อไฟฟ้าจากราคารับซื้อไฟฟ้าตามระเบียบผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็กหรือผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมากตามประเภทเชื้อเพลิงและเทคโนโลยี นอกจากการใช้มาตรการจูงใจด้านราคาแล้ว กระทรวงพลังงานยังมีบทบาทส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยและการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยประเภทต่างๆ รวมถึงขยะอินทรีย์ประเภทเศษอาหาร โดยสนับสนุนการผลิตกระแสไฟฟ้าโดยใช้เทคโนโลยีย่อยสลายที่ไม่ใช้อากาศ

1.6 การจัดการขยะในต่างประเทศ

ประเทศญี่ปุ่นต้นแบบการจัดการขยะ

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะจนเป็นที่ยอมรับในประเทศแถบเอเชีย ถือเป็นต้นแบบการจัดการขยะที่ดีให้กับทุกภาคส่วนที่เป็นผู้ก่อให้เกิดขยะ และเป็นแนวทางจัดการขยะที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

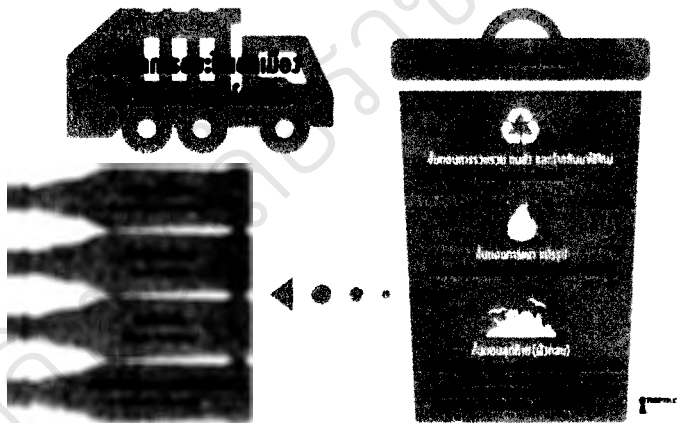
หากมองจากมหานครโตเกียวจากเบื้องบนจะพบแสงไฟฉวัดเฉวียนสูบฉีดหล่อเลี้ยงเมืองอย่างไม่จบสิ้น การเผาผลาญพลังงานและการผลิตขยะเกิดขึ้นทุกวินาทีในเขตเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่กว่า 13 ล้านคน หรือคิดเป็น 10% ของทั้งประเทศ จำนวนประชากรรวมทั้งหมดมากกว่าประเทศไทยเกือบเท่าตัว แต่เหตุใดจึงมีการกำจัดขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากความเป็นระเบียบของประชากรญี่ปุ่นเองแล้ว การแยกขยะก่อนทิ้งเป็นสิ่งที่แต่ละครัวเรือนต้องมีความรับผิดชอบ และการกำจัดขยะอย่างได้ผลสัมฤทธิ์ที่สุดต้องอาศัยระบบที่ดีด้วย

ในประเทศญี่ปุ่นระบบรัฐบาลท้องถิ่นมี 2 ระดับชั้น คือ ระดับจังหวัดและระดับเทศบาล ซึ่งมีการบริหารงานท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่เท่ากัน เขตปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงาน 47 จังหวัด ซึ่งมหานครโตเกียวเป็นส่วนหนึ่งของเขตปกครองดังกล่าว เขตเทศบาลเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบและจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในพื้นที่

ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายด้านการจัดการขยะเฉพาะ ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการจัดการขยะ และกฎหมายดังกล่าวนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในด้านการจัดการขยะสูง

กฎหมายพื้นฐานในการสนับสนุนสังคมให้เป็นสังคมรีไซเคิลได้ถูกนำมาบังคับใช้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสู่สังคมรีไซเคิล ลดการใช้ทรัพยากร และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการพัฒนาข้อกฎหมาย ได้แก่ กฎหมายด้านการรักษาความสะอาดและการจัดการขยะ เพื่อให้มีการจัดการขยะที่เหมาะสม กำหนดระเบียบข้อบังคับในการจัดตั้งโรงงานกำจัดขยะและธุรกิจด้านการกำจัดขยะ กำหนดมาตรฐานการจัดการขยะ มาตรการควบคุมการกำจัดขยะที่ไม่เหมาะสม และการพัฒนาการจัดการขยะโดยผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีความรับผิดชอบ

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายด้านการส่งเสริมการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เพื่อส่งเสริมการใช้ซ้ำและนำกลับมาใช้ใหม่ของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท โดยคำนึงถึงหลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) ซึ่งได้มีการออกกฎหมายเฉพาะตามลักษณะของผลิตภัณฑ์ เช่น กฎหมายรีไซเคิลภาชนะและบรรจุภัณฑ์ กฎหมายรีไซเคิลเครื่องใช้ไฟฟ้า กฎหมายรีไซเคิลขยะเศษอาหาร กฎหมายรีไซเคิลขยะจากการก่อสร้าง และกฎหมายรีไซเคิลยานพาหนะที่หมดอายุการใช้งานแล้ว เป็นต้น

ภาพ 11 แสดงการจัดการขยะในเขตเมือง 23 เขตของกรุงโตเกียว

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2558 : 64

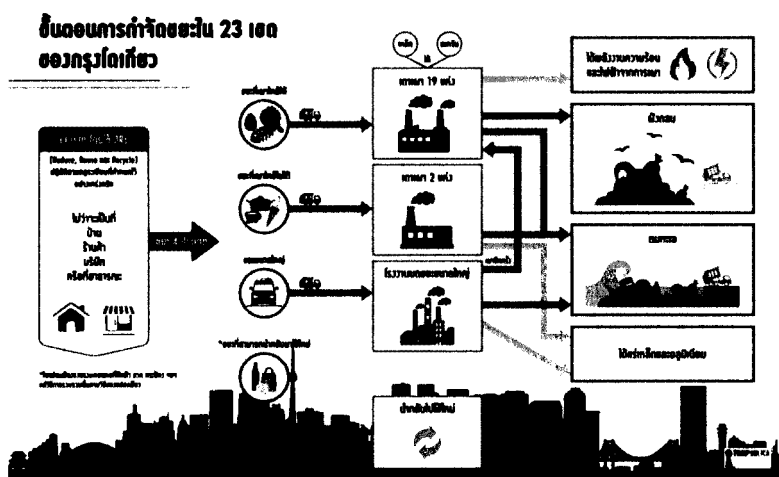
ในเขตเมืองของโตเกียว 23 เขต ไม่นับรวมปริมณฑลของจังหวัดโตเกียวทั้งหมด มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน โดยหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละเมืองทำหน้าที่รวบรวมและขนส่งขยะ ส่วนการบำบัดขยะ เช่น การบำบัดด้วยเตาเผา

ดำเนินการโดยหน่วยงานดูแลความสะอาดของกรุงโตเกียว 23 (Clean Association of Tokyo 23) ซึ่งก่อตั้งโดยมติของทั้ง 23 เขต และตามกฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น

การลดและคัดแยกขยะในท้องถิ่นแต่ละเขตของกรุงโตเกียวมีการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อลดปริมาณขยะทั้งในที่พักอาศัย ร้านค้า และบริษัท ทั้งยังดำเนินการตามกฎหมายส่งเสริมการสร้างสังคมการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างยั่งยืน รวมถึงกฎหมายเฉพาะของการจัดการขยะแต่ละประเภท นอกจากนี้ประชาชนในกรุงโตเกียวมีการคัดแยกขยะก่อนนำมาทิ้ง ณ จุดรวบรวมขยะ โดยแยกเป็นขยะ 4 ประเภท ดังนี้

1. ขยะเผาไหม้ได้ (Combustible Waste) เช่น เศษอาหาร กระดาษ พลาสติก
2. มูลฝอยเผาไหม้ไม่ได้ (Non-Combustible Waste) เช่น โลหะ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า แก้วเซรามิก
3. ขยะขนาดใหญ่ (Bulky Waste) เช่น เฟอร์นิเจอร์ ตู้ เตียง โต๊ะ
4. ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Resources) เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว

แต่ละเมืองของกรุงโตเกียวมีการกำหนดวันและจุดสำหรับทิ้งขยะโดยขึ้นอยู่กับชนิดขยะและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้แผนการดำเนินงานจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลและแนวโน้มของปริมาณขยะในท้องถิ่น โดยไม่มีการคิดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะสำหรับขยะจากบ้านพักอาศัย ยกเว้นกรณีที่มีการทิ้งขยะปริมาณมาก ซึ่งมีการคิดค่าธรรมเนียมจากขยะเฉพาะขยะที่มีขนาดใหญ่และขยะจากภาคธุรกิจ ขยะจากบ้านพักอาศัย จะถูกเก็บรวบรวมโดยเทศบาลท้องถิ่น ซึ่งมีการกำหนดความถี่ในการเก็บรวบรวมโดยแยกตามประเภทขยะ ขยะที่เผาไหม้ได้เก็บ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ขยะที่เผาไหม้ไม่ได้เก็บ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ขยะที่มีขนาดใหญ่จะทำการเก็บรวบรวมโดยขึ้นอยู่กับความต้องการของประชาชนในการร้องขอให้นำไปกำจัดและขยะรีไซเคิลเก็บ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนขยะจากสำนักงาน ร้านค้า และอื่นๆ จะถูกเก็บรวบรวมโดยรถเก็บขนขยะที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อนำขยะไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดต่อไป

ภาพ 12 แสดงขั้นตอนการกำจัดขยะใน 23 เขตของกรุงโตเกียว

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2558 : 66

ในแต่ละเมืองมีการกำหนดรูปแบบการขนส่งขยะ โดยขึ้นอยู่กับชนิดของขยะและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ขยะที่เผาไหม้ได้จะถูกเก็บรวบรวมในรถเก็บขนขยะและถูกขนส่งไปยังโรงงานเผาขยะโดยหน่วยงานด้านความสะอาด Clean Association of Tokyo 23 ซึ่งมีเตาเผาทั้งหมด 19 แห่ง โดยขี้เถ้าที่เกิดจากการเผาจะถูกนำไปกำจัดโดยการฝังกลบ และนำไปแปรรูปเป็นตะกรัน (Slag) เพื่อนำไปผสมกับซีเมนต์ซึ่งสามารถผลิตเป็นอิฐบล็อกหรือวัสดุสำหรับปูพื้นถนน

ขยะที่เผาไหม้ไม่ได้จะถูกเก็บรวบรวมและขนส่งไปยังโรงเผา 2 แห่ง คือ Chubo Incombustible Waste Processing Center และ Keihinjima Island Incombustible Waste Processing Center ขยะที่มีขนาดใหญ่จะถูกเก็บรวบรวมและขนส่งไปยังโรงงานบำบัดขยะขนาดใหญ่ ซึ่งในแต่ละเมืองจะมีศูนย์สำหรับขนส่งขยะขนาดใหญ่ไปยังโรงงานโดยการขนส่งด้วยรถเก็บขนขยะแบบอัดเพื่อทำให้ขยะมีขนาดเล็กลง

โรงงานเตาเผาที่มีอยู่ทั้งหมด 21 แห่ง ส่วนใหญ่จะเป็นเตาเผาแบบเผาไหม้โดยใช้แผงตะกรัน (Stoker Furnace Waste Incinerator) ซึ่งมีระบบป้องกันมลพิษ เช่น กลิ่น และสารไดออกซิน รวมทั้งมีการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงงานเตาเผา ขี้เถ้าที่เกิดจากการเผาบางส่วนจะนำไปกำจัดด้วยการฝังกลบ และบางส่วนจะนำไปหลอมเป็นตะกรันเพื่อนำไปผสมกับซีเมนต์ซึ่งสามารถผลิตเป็นอิฐบล็อกหรือวัสดุสำหรับปูพื้นถนนต่อไป ส่วนสารพิษที่ถูกปล่อยออกมาและน้ำเสียจะถูกควบคุมเพื่อป้องกันไม่ให้แพร่กระจายสู่สิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ โรงงานเตาเผาได้มีการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานความร้อนที่ได้จากการเผาขยะและการหลอมตะกรัน กระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้จะถูกนำมาใช้ในโรงงาน ส่วนที่เหลือจะขายให้กับบริษัทที่ต้องการและบ้านเรือนในราคาที่ถูกลงกว่าปกติ

ส่วนการฝังกลบขยะเผาไหม้ไม่ได้ที่ผ่านการบดย่อยให้มีขนาดเล็กลง ขยะประเภทนี้ถ้าจากการเผา และกากตะกอนจากระบบบำบัดน้ำเสีย จะถูกนำมากำจัดโดยวิธีการฝังกลบ ซึ่งการฝังกลบขยะที่ Outer Central Breakwater Landfill Disposal Site ถือเป็นสถานที่สุดท้ายของขยะ ซึ่งสร้างขึ้นและบริหารงานโดยเทศบาลนครโตเกียว โดยในการฝังกลบจะใช้วิธีแซนด์วิช คือ การเทขยะในหลุมฝังกลบสูง 3 เมตร แล้วทำการกลบดิน 50 เซนติเมตร เพื่อเป็นการปกคลุมขยะ ทำสลับกันไปเรื่อยๆ ส่วนขยะที่เป็นซีเมนต์จะฝังกลบโดยการขุดหลุมให้เป็นคูก่อนนำซีเมนต์ลงหลุมเพื่อป้องกันลมพัดซีเมนต์

การดำเนินการของสถานที่ฝังกลบขยะของเทศบาลนครโตเกียวมีการดำเนินการที่เป็นมาตรฐานตามกฎหมายและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายให้มีการใช้สถานที่ฝังกลบได้นานที่สุด ซึ่งปัจจุบัน กรุงโตเกียวอยู่ระหว่างการหาวิธีการต่างๆ เพื่อยืดอายุการใช้งานหลุมฝังกลบ

1.7 ข้อมูลทั่วไป และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ข้อมูลทั่วไปและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงปี พ.ศ.2557-2559 ขององค์การบริหารส่วนตำบลดงเตี้ย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

1.7.1 สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลดงเตี้ย

1.7.1.1 ประวัติความเป็นมา

ตำบลดงเตี้ยเป็น 1 ใน 11 ตำบลของอำเภอกงไกรลาศ ก่อตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่คาดว่าคงเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีอยู่มาช้านานแล้ว โดยสันนิษฐานว่าคงเป็นชุมชนหนาแน่นพอสมควร โดยมีหลักฐานหลงเหลืออยู่หลายแห่ง เช่น วัดสุนทร (อยู่กลางทุ่งนาหมู่ที่ 2) คาดว่ามีอายุร่วมสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เดิมชุมชนตั้งอยู่ริมแม่น้ำยม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย การขนส่งทางน้ำจะสะดวกกว่าทางบก แต่ต่อมาการคมนาคมทางบกสะดวกมากขึ้นมีถนนสัญจรไปมา จึงได้ย้ายชุมชนมาตั้ง ณ พื้นที่ในปัจจุบัน ในอดีตพื้นที่แถบนี้เป็นพื้นที่ลุ่มและมีต้นเตี้ยซึ่งเป็นไม้ล้มลุกขึ้นอยู่ทั่วไป จึงเรียกบริเวณนี้ว่า “ดงเตี้ย”

1.7.1.2 ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขตและการปกครอง

ตำบลดงเตี้ยเป็น 1 ใน 11 ตำบลของอำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสุโขทัยห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 26 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองอำเภอองไกรลาค 5 กิโลเมตร ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลดงเตี้ย ตั้งอยู่ ณ บ้านยางมวล หมู่ที่ 8 ตำบลดงเตี้ย โดยใช้อาคารของสภาตำบลเดิมบนที่ดินของวัดยางมวล มีเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 30 เดือนมีนาคม พ.ศ.2539 โดยมีเนื้อที่ดังนี้

ตำบลดงเตี้ยมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 38 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 37,414 ไร่

พื้นที่ทางการเกษตร (นาข้าว)	ประมาณ	33,846 ไร่
พื้นที่ผลไม้	ประมาณ	47 ไร่
พื้นที่อื่นๆ	ประมาณ	1,899 ไร่
พื้นที่อยู่อาศัย	ประมาณ	817 ไร่
พื้นที่ป่าแดง	ประมาณ	805 ไร่

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อเขตตำบลป่าแฝก ตำบลไกรกลาง และตำบลไกรนอก อำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย

ทิศใต้ ติดต่อเขตตำบลอง อำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย และตำบลชุมแสงสงคราม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก ติดต่อเขตตำบลไกรนอก อำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย

ทิศตะวันตก ติดต่อเขตเทศบาลตำบลองไกรลาค อำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย

1.7.2 พันธกิจการพัฒนาท้องถิ่น

1.7.2.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

1.7.2.2 พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร

1.7.2.3 พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง

1.7.2.4 พัฒนาคนและครอบครัวให้เข้มแข็ง

1.7.2.5 พัฒนาฝีมือแรงงานและแก้ไขปัญหาการว่างงาน

1.7.2.6 พัฒนาการเมืองการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1.7.2.7 พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว

1.7.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนรวมถึงด้านเกษตร การแปรรูปผลผลิตต่าง ๆ ส่งเสริมการทำเกษตรปลอดสารพิษ พัฒนารายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพของเกษตรกร และส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น (สำนักงานปลัด)

1.7.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและคมนาคม

ก่อสร้าง/ปรับปรุง/บำรุงรักษาถนน ท่อระบายน้ำ รางระบายน้ำ ขุดลอกแหล่งน้ำ พัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค และให้ความรู้กฎหมายจราจรเบื้องต้น (สำนักงานปลัด/ส่วนโยธา)

1.7.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านแหล่งน้ำ

ปลูกจิตสำนึกและปลูกฝังการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอ ปรับปรุงคลอง การควบคุมการส่งเสริมและการระบายน้ำให้ครอบคลุมทั้งตำบล ส่งเสริมการทำประมงน้ำจืด (สำนักงานปลัด/ส่วนโยธา)

1.7.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม

ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน สนับสนุนการสงเคราะห์แก่เด็ก เยาวชน สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการอนุรักษ์ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานปลัด/ส่วนโยธา)

1.7.7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษาและการกีฬา

เพิ่มการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ส่งเสริมการศึกษา และสนับสนุนการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบภายใต้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ยกกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน สนับสนุนด้านการศึกษา และอุปกรณ์การเรียนการสอนแก่เด็ก เยาวชน (สำนักงานปลัด/ส่วนการศึกษา)

1.7.8 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านความปลอดภัยและทรัพย์สิน

ส่งเสริมความเข้มแข็งของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ลดการแพร่ระบาดของยาเสพติด ป้องกันปัญหาสาธารณสุขชุมชน (สำนักงานปลัด)

1.7.9 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามของชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ และตระหนักถึงปัญหาของขยะภายในชุมชน ร่วมกันจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมสู่ตำบลน่าอยู่ (ส่วนสาธารณสุข)

1.7.10 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ บุคลากร เช่น คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น และจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติราชการ การพัฒนาและปรับปรุงการจัดเก็บรายได้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อป้องกันการทุจริต

1.7.11 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงปี ปี พ.ศ.2557-2559 ขององค์การบริหารส่วนตำบลดงเตี้ย อำเภอองไทรลราช จังหวัดสุโขทัย

1.7.11.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

น้ำ
การเกษตร

- 1) ก่อสร้าง บำรุงรักษา ถนน สะพาน ท่อลอดเหลี่ยม รางระบาย
- 2) ก่อสร้าง บำรุงรักษา แหล่งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค เพื่อ

- 3) ก่อสร้าง บำรุงรักษา ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และผังเมือง

- 4) ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำกลับกลุ่มผู้ใช้น้ำ

1.7.11.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ประชาชน

- 1) ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ กองทุนต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของ

2) ส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้ยากจน

3) ส่งเสริมงานด้านสาธารณสุขชุมชน การป้องกันโรค การคัดกรองโรค การเฝ้าระวัง

4) ส่งเสริมการศึกษา กีฬา นันทนาการ

1.7.11.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย

1) ส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และพัฒนาศักยภาพท้องถิ่น

2) ส่งเสริมการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติด และการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ส่งเสริมการประกวดคุ้มบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน การอยู่เวรรักษาความปลอดภัย

1.7.11.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว

1) ส่งเสริมการวางแผน การลงทุน และผลิตภัณฑ์ชุมชน

2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยว

1.7.11.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ส่งเสริมการบริหารจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) ส่งเสริม สนับสนุน การเกษตร

3) ส่งเสริม ป้องกัน บรรเทาสาธารณภัย และภัยจากธรรมชาติ

1.7.11.6 ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) ส่งเสริม สนับสนุน งานประเพณีท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่เยาวชนและประชาชน

3) ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา และวันสำคัญต่าง ๆ

1.7.11.7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดการภาครัฐที่ดี

1) ส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพบุคลากรและหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตงเต็อย

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน

3) พัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า โปร่งใส

4) จัดหาและปรับปรุงวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการบริหารงานให้เพียงพอต่อการใช้งาน

5) ดำเนินการตามนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ราตรี กุณา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ในพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา ที่ว่ามีการจัดการขยะกันแบบใด ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างไรบ้าง มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งหรือไม่ และต้องการให้หน่วยงานท้องถิ่นช่วยเหลือในด้านใดบ้าง เพื่อที่จะได้นำผลที่ได้รับจากการวิจัยมาปรับใช้และเป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติงานในการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลขุนควรในอนาคตให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป โดยการทำการพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 327 คนซึ่งเป็นตัวแทนจากครัวเรือนและผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 12 หมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาใช้วิธีสร้างแบบสอบถาม ทำวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Chi-Square ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การศึกษาวិธีการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 46-55 ปี มีระดับ

การศึกษาสูงสุดที่ระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยนำไปทิ้งที่บ่อขยะของหมู่บ้าน วิธีคัดแยกขยะแล้วนำไปขายต่อ และ การเผา ตามลำดับ ใช้วิธีการกำจัดขยะประเภทใบไม้ เศษไม้หรือพืชผัก โดยการเผา การนำไปทิ้งบ่อขยะ และการนำไปทำปุ๋ยหมัก ตามลำดับ ขยะในครัวเรือนต่อวันไม่เกิน 3 กิโลกรัม มีภาชนะเก็บรวบรวมขยะในครัวเรือนแบบถังมีฝาปิด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีบริการจัดเก็บขยะไปกำจัด

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ในพื้นที่ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการหาวิธีการและการจัดการขยะร่วมกับสมาชิกในชุมชน

พินิจนัสมมติฐานที่ว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่อายุแตกต่างกัน ประกอบอาชีพแตกต่างกัน และรายได้แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศที่ต่างกัน และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชน

ผลการสำรวจความคิดเห็นด้านความต้องการของประชาชนที่จะให้องค์กรการบริหารส่วนตำบลขุนควร ให้ความช่วยเหลือ พบว่า 1. ต้องการถังขยะประจำหมู่บ้านโดยตั้งไว้ตามจุดต่าง และต้องการถังขยะให้กับครัวเรือน 2. ต้องการรถเก็บขนขยะให้กับหมู่บ้าน 3. ต้องการบ่อขยะ และ 4. ต้องการถุงดำ ผลการสำรวจความคิดเห็นด้านข้อเสนอแนะพบว่า ให้หมู่บ้านรณรงค์ลดปริมาณขยะโดยให้ผู้นำทำเป็นแบบอย่าง

เอกนรินทร์ กลิ่นหอม (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในการเขตเทศบาลตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน รวมถึง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอย โดยประชากรที่ทำการศึกษา ได้แก่ ตัวแทนครอบครัว หรือบุคคลใน ครอบครัวที่มีหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนละ 1 คน จำนวนทั้งหมด 5,465 ครัวเรือน คำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 373 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น

แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าอัตราร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test), f-test และค่าเพียร์สัน ไคสแควร์ (X^2) โดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อเทียบความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ผู้ที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน มีความรู้ที่แตกต่างกัน ส่วนเพศ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความรู้ที่ไม่ต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติที่แตกต่างกัน ส่วน เพศ อายุ และอาชีพที่แตกต่างกันมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ส่วน เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ พบว่าความรู้และทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย

ว่าที่ร้อยตรีทศพร สืบแสง (2553:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนสองเหนือ เทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสองเหนือ 2) ผลของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนสองเหนือ เทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือ คณะกรรมการกองทุนขยะ จำนวน 11 คน และสมาชิกกองทุนขยะ จำนวน 165 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างการหาสัดส่วนตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ระดับ 0.93 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ผลของการมีส่วนร่วมใช้พรรณนาวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และใช้พรรณนาวิเคราะห์ในการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์และมี

ส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการติดตามและประเมินผล

2. ผลในการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชน คือ ประชาชนในชุมชนเกิดความรักความสามัคคีในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ทำให้ปริมาณขยะลดลงเกิดสภาวะสิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น ประชาชนในชุมชนรู้คุณค่าของขยะมากขึ้น เช่น ขวดน้ำ พลาสติกที่เหลือใช้จากการบริโภค นำมาคัดแยกเพื่อเข้าร่วมโครงการขยะภายในชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำขยะไปเข้าร่วมโครงการ

3. ประชาชนให้ข้อเสนอแนะหลัก 2 ด้านคือ ด้านนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ซึ่งควรมีการจัดวิทยากรให้ความรู้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง และด้านการนำไปปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจที่จะนำไปสู่ขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

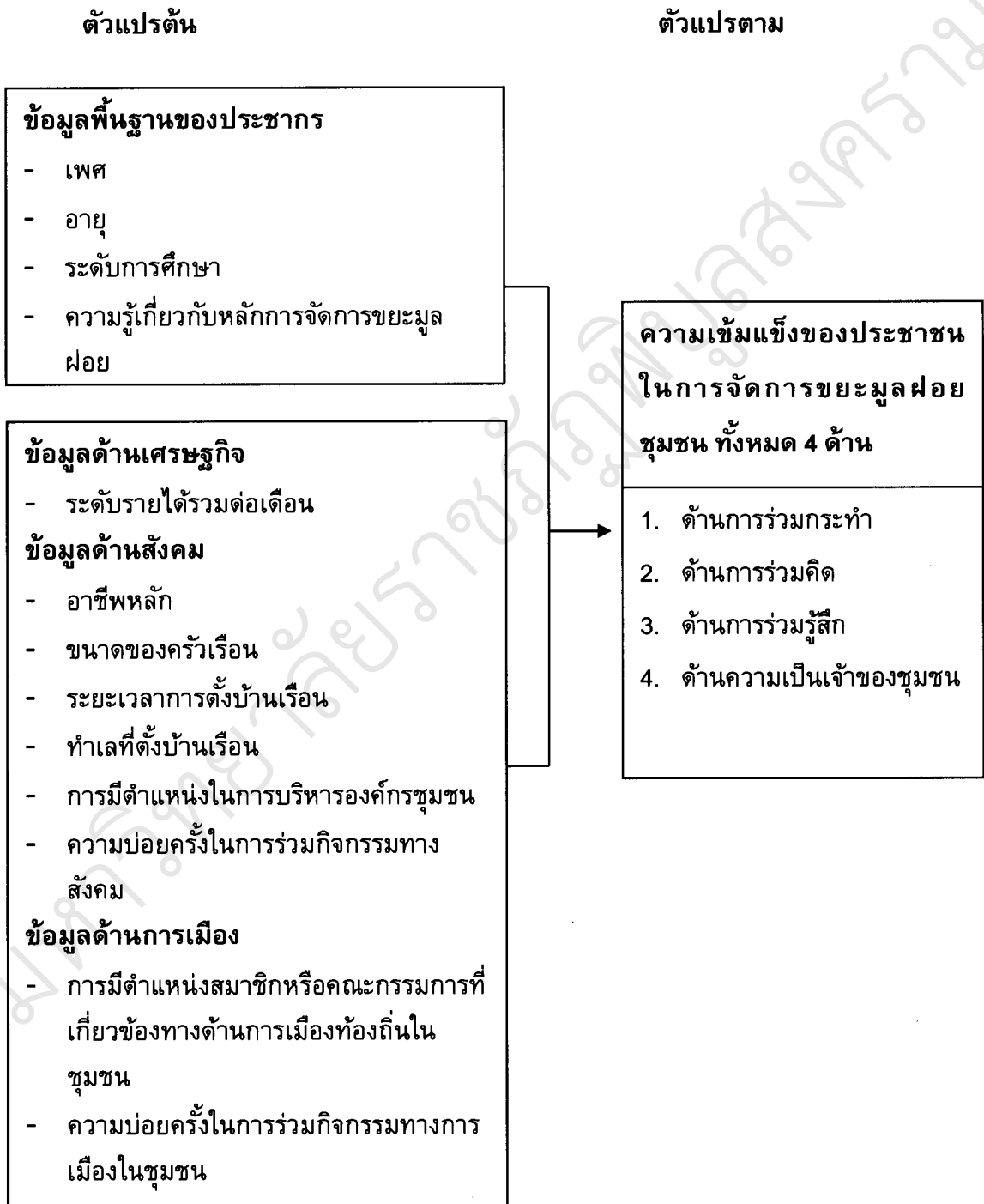
คณิต สุขรัตน์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาโครงการป่าชุมชนบ้านห้วยหินดำ ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล แล้ววิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์เชิงหน้าที่ และวิเคราะห์ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน จากการศึกษาพบว่า ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนบ้านห้วยหินดำ ประกอบด้วย การมีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการรวมกลุ่มและกระตุ้นจิตสำนึกของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ โดยอาศัยรากฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้้องค์กรชุมชนยังมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ทำให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจนประสบความสำเร็จ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน พบว่า ระบบการผลิตแบบเกษตรกึ่งยังชีพ ทำให้มีวิถีการผลิตที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานภายในชุมชนความสัมพันธ์ในระดับครัวเรือนและระดับชุมชนที่มีความผูกพันแน่นแฟ้น ทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันรวมทั้ง

ระบบความเชื่อที่เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ของคน ธรรมชาติ และสิ่งเหนือและอ่อนต่อ ธรรมชาติและร่วมมือกันในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ปัจจุบันด้านเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า แม่ข่ายในการเรียนรู้เป็นแม่ข่ายธรรมชาติที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และมีความสามารถ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม แม่ข่ายชาวบ้านมีองค์ความรู้ในการวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน โดยมีเทคนิคการจัดการที่ผสมผสานองค์ความรู้ดั้งเดิม ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี พิธีกรรมและองค์ความรู้รูปแบบใหม่ๆ จากการศึกษาดูงาน การอบรมสัมมนา เวทีชาวบ้านจนเกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ซึ่งพบว่าการถ่ายทอดความรู้ 3 ระดับด้วยกัน คือ ระดับปัจเจก มีการถ่ายทอดความรู้ผ่านทางสังคม สถาบันทางศาสนา การประชุมชาวบ้าน ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ระดับระหว่างชุมชน มีการถ่ายทอดความรู้โดยอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เวทีชาวบ้าน กิจกรรมเครือข่าย และพิธีกรรมยังคงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในระหว่างชุมชน

อัมพร นิมิตรภาคภูมิ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย วิธีการศึกษาใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจำนวน 385 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเกี่ยวกับการ คัดแยกขยะมูลฝอย การรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับกระทำบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมของการคัดแยกขยะมูลฝอย และการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย มีการกระทำบางครั้ง สำหรับการเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย มีการกระทำนานๆ ครั้ง โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในระดับที่เห็นด้วยปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เห็นด้วยในระดับมากกับการคัดแยกขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย สำหรับการเก็บขนขยะมูลฝอยนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ได้แก่ เทศบาลควรมีถังขยะหลายชนิด คือ ถังขยะเปียก ถังขยะแห้ง ถังขยะอันตราย และถังขยะรีไซเคิลให้บริการอย่างพอเพียง การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ได้แก่ ควรรณรงค์ให้บ้านแต่ละหลังมีถังขยะ 3 ถัง คือ ถังขยะเปียก ถังขยะแห้ง และถังขยะรีไซเคิล เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมขยะ การเก็บขนขยะมูลฝอย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความความเข้มแข็งของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตงเตี้ย อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้ คือ

ภาพ 13 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย